

Tudományos és Műszaki Tájékoztatás

Könyvtár- és információtudományi
szakfolyóirat

58. évfolyam
HU ISSN 0041-3917

2011/08

Tartalom

Ajánló

SZÁNTÓ Péter: **Virtuális tér – könyvmolyoknak**

Cikkek

TÓTH Máté: A Moly.hu mint virtuális találkozóhely	327
SZALAY Istvánné – VÁMOS Judit – ZIMÁNYI Magdolna: História – Tudásnapár	339
KISZL Péter: Zavarosban halászhók: villanások az üzleti információs piac kétes zónájából	348

Beszámolók • Szemlék • Referátumok

STENSON, Linnéa: A Directory of Open Access Journals története dióhéjban (Ref.: Drótos László)	359
LI, Yuan – BANACH, Meghan: Intézményi repozitóriumok és digitális megőrzés (Ref.: Drótos László)	361
RAYCRAFT, Kimberley: Törölt könyvtárközi kérések, mert megvan a dokumentum. Probléma? Lehetőség? (Ref.: Burmeister Erzsébet)	364
KAFKOVA, Pavlína – BORNOVA, Hana: Könyvtárközi kölcsönzési politika és OCLC stratégia a Cseh Köztársaság Nemzeti Könyvtárában (Ref.: Burmeister Erzsébet)	365

Scientific and Technical Information

Hungarian journal of library and information science

Vol. 58 • 2011/08

Summaries

TÓTH, M.: **Moly.hu as a virtual meeting place** 327

The findings of a questionnaire survey among the users of *Moly.hu* (Hungary) and *Bokelskere.no* (Norway) are presented which may be interesting for Hungarian readers. The survey was aimed at finding out how far these interfaces – where people with a variety of interests and backgrounds may meet – are functioning as virtual community spaces. The investigations covered the composition, habits, reading taste and reading motivation of users. The findings indicate that most of the users are young women with a high educational attainment, ethnically belonging to the majority of society. Information acquisition is dominating among the purposes of use, while experiencing a sense of community comes to the background. As regards taste, respondents can be described as ambitious or demanding, and they show significant differences in terms of both the genres preferred and reading motivation. It was found that readers with differing tastes have an opportunity to start a dialogue, to express their opinions and to form each other's views, which is, however, not the case with various social strata. For libraries one of the main lessons of this research is that a vivid and active community can be created for their target audience in virtual space which can attract the lovers of books and reading.

SZALAY, I. – VÁMOS, J. – ZIMÁNYI, M.: **History – Anniversaries in Science** 339

„History – Anniversaries in Science” is an internet-based public service which presents famous scientists on the occasion of the anniversaries of their

birth or death (URL: <http://www.kfki.hu/historia>). It is the objective of this service to spread knowledge on the one hand, and to call attention to past achievements on the other. Using this service one can prepare for commemorating scientists at school events, among the specialists of various fields of knowledge, or at institutions bearing the relevant scientists' names. In the compilation the short biographical summaries of deceased researchers and teachers excelling in science or technology appear whose birth or death has its 5th, 10th or 15th etc. anniversary on a given day. After a short review of the preliminaries and how the service started the article presents the objectives set and the principles of data collection. It sums up the opportunities offered, the search criteria and methods. The issues of software background, display options and legal issues are dealt with as well. Finally, the main sources used are listed.

KISZL, P.: **Fishing in troubled waters: flashes from the dubious zone of the business information market**348

In our world hit by economic crisis and restrictions information value is increasingly appreciated. As a consequence, inventive entrepreneurs appear in all fields of life including business information provision, who provide to those concerned illegitimate or many times lawful but ethically questionable or misleading offers, based mainly on disinformation, and often gain easy income. This irregular study offers an insight for librarians and information specialists into the most debated segment of business information services.

A Moly.hu mint virtuális találkozóhely

A web 2.0 és a nyomában megalkotott könyvtár 2.0 paradigmának az egyik nagy ígérete volt a könyvtárak számára, hogy virtuális térben a használók tömegeit lehet képes megszólítani, interakcióra bírni. A könyves közösségi oldalak fejlesztői a könyvtárak célközönségét szólítják meg. Ennek ellenére ezeknek az oldalaknak csak nagyon kis része jött létre a könyvtáros szakmán belül, a többi – kifejezetten könyvmolyok számára készített – virtuális közösségi tér magánszemélyek kezdeményezéseként indult.

A webes felület már legalább olyan fontos tere a könyvtárnak, mint az olvasóterem vagy a szabadpolcos böngésző. Az új szolgáltatások egyre kevésbé várják el a használatól, hogy fizikailag is megjelenjen a könyvtárban, ugyanakkor támogatják – és egyenrangú használatként ismerik el – a virtuális látogatást. Az online szolgáltatások egyre inkább túlmennek az információközvetítésen és a közösség élményét is nyújtó lehetőségeket kínálnak. A virtuális látogatások kényelmesebbé, élményszerűbbé tétele érdekében elterjednek a közösségi OPAC (SOPAC = Social OPAC) fejlesztések, a virtuális referenzpultok, a kétirányú kommunikációt is lehetővé tevő felületek, ahol a használó közvetlenül is részt vehet a tartalom létrehozásában.

A közkönyvtár a funkcióit tekintve már a kezdetek kezdetétől több mint információszolgáltató intézmény. A fizikai könyvtárpületben és a virtuális terekben egyaránt egyre nagyobb hangsúlyt kap a közösségek kialakításának igénye. Célként fogalmazódik meg, hogy a könyvtár legyen több mint könyvkölcsönző hely: tér a tanuláshoz, helyszín a szórakozásra, kulturálódásra és rekreációra. Elvárás lesz a könyvtárral szemben, hogy váljon találkozóhellyé, ahol a fenti célok mindegyike teljesülhet a közösség tudásának, szellemének aktivizálása által.

A kutatás a *Moly.hu* és a *Bokelskere.no* könyves közösségi oldalak használói körében végzett kérdőíves felmérés Magyarországra vonatkozó adatai alapján arra keresi a választ, hogy ezek a felületek mennyiben funkcionálnak virtuális közösségi térként, ahol a legkülönbözőbb érdeklődésű, kulturális háttérű személyek találkozhatnak. Vizsgáltuk a használók összetételét, a használói szokásokat, az olvasói ízlésvilágukat és az olvasás motivációját is.

A Moly.hu 2008 decemberében alakult és pillanatokon belül hatalmas népszerűsége tett szert a magyar olvasók körében. [15] Nagy Bence, az oldal tulajdonosa képes volt felismerni a piaci rést, ami a hazai internetes piacon nyílt, és sokrétű szolgáltatásokkal megszólítani a könyvmolyok széles tömegét. Az oldal nagyon széles szolgáltatási palettát kínál, így a felhasználási lehetőségek köre is igen tág. A használó elkészítheti saját virtuális könyvespolcát, értékelheti az olvasott könyveket, figyelheti mások tevékenységét, tehet megjegyzéseket, írhat karcokat, csevegget ismerősökkel és ismeretlenekkel. Hasonlóan más web 2.0 szolgáltatásokhoz, az oldal csak a kereteket szabja meg, a tartalmat és a használat mikéntjét a felhasználók írják, illetve határozzák meg.

Az összehasonlítás alapjául szolgáló Bokelskere.no-t 2008-ban alapította két magánszemély, *André Nesse* és *Tore Renberg*. Ez az egyetlen jelentős norvég könyves közösségi oldal, amelynek a Moly.hu-hoz hasonló funkciói vannak (virtuális könyvespolc, csevegés, saját olvasói aktivitás regisztrálása, mások tevékenységének követése). A *webdetail.org* adatai szerint a Bokelskere.no-t naponta 937-en, a Moly.hu-t pedig 2846-an látogatják.

A kutatás elméleti háttere

Napjaink multikulturális társadalmában az eltérő kulturális értékek, identitást meghatározó tényezők mentén felsorakozó rétegeknek fokozódó igénye van olyan helyekre, ahol megismerhetik és megélhetik a különbözőségből fakadó sajátosságokat. Különösen nagy jelentősége van ennek olyan országokban mint Norvégia, vagy általában a skandináv államok, ahol a bevándorlás miatt a többségi társadalom normái egyre gyakrabban kényszerül-

nek kiállni a különböző értékrendszerekkel való szembesülést. Az alacsony és a magas intenzitású találkozóhelyek elméleti keretrendszerét *Ragnar Audunson* dolgozta ki. Utóbbiak a jellemzően igen hasonló értékrendet, kulturális háttérrel magukénak valló személyek találkozóhelyei. Ebben az esetben a találkozások intenzíven, azaz hasonló érdeklődési körök, értékek mentén zajlanak. Ilyenek lehetnek a sportegyesületek, a kismamaklubok, a rétegzenei koncertek, ahol a résztvevőket az azonos érdeklődés, élethelyzet hozza össze. Az alacsony intenzitású találkozóhelyek ezzel szemben lehetőséget teremtenek arra, hogy a legkülönbözőbb háttérű emberek is megismerhessék egymást. Ilyen lehet a könyvtár is, hiszen a társadalmi rétegeknek igen széles spektrumát képes megszólítani. Az alacsony intenzitású találkozóhelyek egyrészt lehetőséget adnak a többségi társadalom értékeinek, normáinak a megismerésére és megértésére, a másik oldalról pedig segítenek az előítéletek lebontásában. Általánosabban a kulturális tőke fogalmi körében szokták leírni azokat a jelenségeket, amelyek erősítésében az alacsony intenzitású találkozóhelyeknek jelentős szerepe van. Ezekre a funkciókra nagy szükség van minden demokratikus alapokon szerveződő társadalomban. [1] [2] [4] A jelen kutatás ezt az elméleti keretet a virtuális terek vizsgálatában kívánja használni. Kérdés, hogy vajon az elektronikus szolgáltatások világában a könyves közösségi oldalak lehetőséget teremtenek-e a sokféle háttérrel bíró személyek találkozására, egymás megismerésére és megértésére.

A kutatás szakirodalmi előzményei

Kifejezetten könyves közösségi oldalokról a könyvtári szakirodalomban csak nagyon kevés kutatási eredmény látott napvilágot, mivel ezek az oldalak jellemzően nem szakmai berkekből, professzionális fejlesztés eredményeként, hanem magánemberek kezdeményezése nyomán indultak. Könyvtárosok, könyvtárak által működtetett kivételek a magyar Könyvtár.hu (*konyvtar.hu*) [13], a finn Kirjasampo.fi (*www.kirjasampo.fi*) [8] vagy a dán Litteratursiden.dk (*litteratursiden.dk*). Ez utóbbi használóinak demográfiai összetételét és felhasználói szokásait vizsgálta kérdőíves formában *Nielsen* [11] [12]. Arra a következtetésre jutott, hogy a használók jellemzően fiatalabbak és iskolázottabbak a dán átlagnál, illetve a dán könyvtárhasználók átlagánál. A használók 28%-ának vagy a munkájából, vagy a tanulmányaiból adódóan az irodalom nemcsak hobbija, de szakmája is. Vala-

mennyi megkérdezett igényes olvasónak volt tekinthető: jellemzően a kortárs és a klasszikus szépirodalmi szerzőket olvassák, szemben a kevésbé népszerű krimikkel, szerelmes történetekkel, fantasyvel és sci-fivel. A megkérdezettek többsége az oldalt információforrásként használta.

Magyarországon ilyen kutatások egyáltalán nem születtek, ugyanakkor egyre több cikk foglalkozik a könyvtár virtuális tereinek közösségi helyként való használatával. Mind elméleti megközelítésekben [10] [14], mind pedig gyakorlati példák bemutatásában bővelkedik a magyar könyvtári szakirodalom. [9] [16]

Empirikus módszerrel korábban elsősorban a könyvtárak által fenntartott virtuális közösségi tereket vizsgáltuk. A *Pécsi Tudományegyetem Felntt-képzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karának* egyetemi hallgatóival arra kerestük a választ, hogy vajon kialakul-e bármilyen közösség a blog körül, képes-e aktivizálni a könyvtár potenciális olvasóit olyan mértékben, ahogyan azt a blogok széles körű térhódításakor előre jelezték. A kutatás arra a megállapításra jutott, hogy néhány egyedi kivételtől eltekintve csak nagyon ritkán sikerül „szóra bírni” a használókat ezeken a szolgáltatásokon keresztül. [6]

A kutatás módszere

A Moly.hu és a Bokelskere.no két egymáshoz nagyon hasonló könyves közösségi oldal, amelyek nyitólapján online kérdőívet tettünk elérhetővé három héten keresztül. A kérdőívet a Questback program segítségével készítettük el norvégul és magyarul. A nyitólapon nemcsak a regisztrált használók, hanem elvileg bárki megfordulhat. Ennek ellenére szinte kizárólag regisztrált használók töltötték ki a kérdőívet. Összesen 777 válasz érkezett, ebből a többség, azaz 436 személy Magyarországról, a Moly.hu felhasználói részéről. A kiértékelés során nemzeti hovatartozás és nemek szerint csoportosítottuk az adatokat. Az összehasonlító elemzés eredményeit már közzétettük [3], ezúttal csak a magyar adatokra koncentráltan mutatom be a piacvezető magyar könyves közösségi oldal használóinak és használatának a legfőbb jellemzőit.

A kutatásban való részvétel önkéntes volt, a mintát így nem tekinthetjük reprezentatívnak. A következtetések ugyanakkor adalékuul szolgálhatnak a

könyves közösségi oldalakról készített könyvtári szempontú elemzésekhez. [3] [11] [12]

A használók összetétele

Vajon képes-e egy ilyen oldal olyan széles réteget megszólítani, mint egy olyan intézmény, ahová a legkülönbözőbb életkorú, származású, háttérű emberek látogatnak el rendszeresen? A könyvtárak fizikai tereiben a látogatók összetétele nagyon változatos. A könyvtár-szociológiai kutatások nyomán ugyan megadhatók azok a legfontosabb paraméterek, amelyek mentén leírható a tipikus könyvtárhasználó (nagyobb valószínűséggel nő, mint férfi; inkább magasabb, mint alacsonyabb iskolai végzettségű; inkább fiatal, mintsem idős [7] [17]); mégis elmondható, hogy a közkönyvtárak használói nem csak egy társadalmi, etnikai, életkori csoporthoz köthetők.

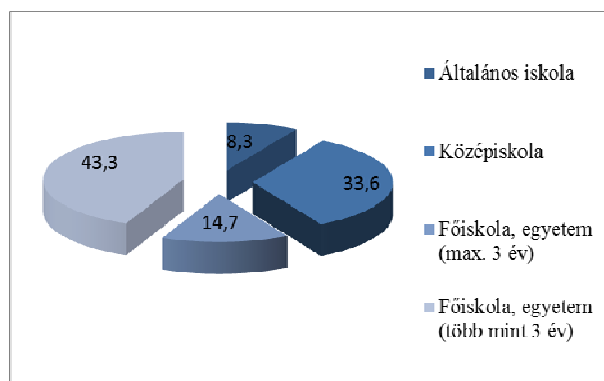
Ha virtuális térben is ilyen sokféleség jellemezné a használókat, akkor a könyvtár – egy Moly.hu-hoz hasonló szolgáltatással – az interneten is képes lehetne arra, hogy találkozóhelyként funkcionáljon, ahol a legkülönbözőbb értékrendű, háttérű emberek megismerhetik, megérthetik egymást, interakcióba léphetnek egymással. A kutatás adatai arra mutattak rá, hogy ez a sokféleség a közösségi könyves oldalakon megjelenő használókra egyáltalán nem jellemző.

Átlagéletkor, nemi megoszlás, iskolai végzettség

A nemi megoszlást tekintve a Moly.hu használóinak a többsége (83,4%-a) nő, az életkort tekintve pedig jellemzően fiatal. A női átlagéletkor 27,5, a férfi 27 év volt, az átlag 27,4. A legfiatalabb válaszadónk egy 11 éves kislány volt, a legidősebb pedig egy 65 esztendősről. Az abszolút legidősebb személy a norvég válaszadók közül került ki, ő egy 71 éves hölgy volt. A közösségi könyves oldalak használata tipikusan „fiatalos” jelenségnek tekinthető, ami kevésbé életkorhoz, inkább egy élethelyzethez kötődik. Ezt paradox módon éppen a norvég válaszadók magasabb átlagéletkorával (31,4 év) láttuk igazolni, hiszen a skandináv országokban a „felöltötté válás”, az egyetem befejezése és a családalapítás is jellemzően később következik be, mint hazánkban. [3]

A válaszadóink többsége az életkorának megfelelő legmagasabban kvalifikált réteghez tartozik. A kérdésben, hogy mindkét nemzet képviselői számára értelmezhetők legyenek a lehetséges vála-

szok, igazodtunk az egységes európai felsőoktatási rendszer kategóriáihoz a felsőfokú végzettségek megadásánál. A válaszadóink többsége diplomás vagy egyetemista (1. ábra).

1. ábra Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?

Etnikai háttér

A fejlett világ egyik legfontosabb trendje a multikulturalizmus előretörése, a különböző kulturális és etnikai háttérű népek egymás mellett, illetve együtt élése. A kultúrák párbeszédének előfeltétele, hogy a különböző háttérrel bírók képesek legyenek egymást megismerni, majd megérteni. Vajon ezek a virtuális helyek képesek-e teret adni a kultúrák közötti párbeszédnek is? Magyarországon elsősorban a cigánysággal, illetve az egyre nagyobb számú bevándorlóval való kölcsönös megértés, a kulturális integráció elősegítése miatt van igazán tétje ennek a kérdésnek.

A probléma összetettségére való tekintettel két kérdést is feltettünk: az egyik arra vonatkozott, hogy valamely nemzetiséghez tartozónak vallja-e magát, a másik pedig arra, hogy milyen nyelven beszélnek otthon? Az első kérdésre kapott válaszaink nem lettek értékelhetők, ugyanis nagyon sokan nem tettek különbséget a nemzethez és a nemzetiséghez tartozás között, amelynek eredményeképpen az első kérdésre a válasz 30%-ban igen volt. A második kérdésre adott válaszok (1. táblázat) fényében azonban látható, hogy valójában kizárólag olyanok használják ezeket az oldalakat, akik otthon magyarul beszélnek. Ez természetesen nem zárja ki, hogy más kulturális háttérrel (vagy azzal is) bírnak. Azért szerepel a norvég, mint lehetséges opció, mert – a feldolgozás hatékonysága érdekében – a norvég és a magyar válaszadók elé pontosan ugyanazt a kérdőívet kellett tennünk. Mivel a Moly.hu használói közül senki nem él Norvégiában, feltételezhetően tévedett

vagy csak viccelt az a két fő, aki a norvégot jelölte meg első nyelveként.

1. táblázat

Milyen nyelven beszélnek otthon?

Nyelv	Választások	%
Norvég	2	0,5%
Magyar	431	99,3%
Más európai nyelv	1	0,2%
Nem európai nyelv	0	0%
Összes válaszadó	434	100%

Érdekes tény, hogy annak ellenére, hogy a skandináv országokban a bevándorlók száma és aránya rendkívül magas, a norvég válaszadók körében sem akadt senki, aki nem európai nyelven beszél az otthonában. [3] Mindez arra enged következtetni, hogy a közösségi könyves oldalak látogatói származásukat tekintve, nemzetiségi értelemben a többséghez tartoznak.

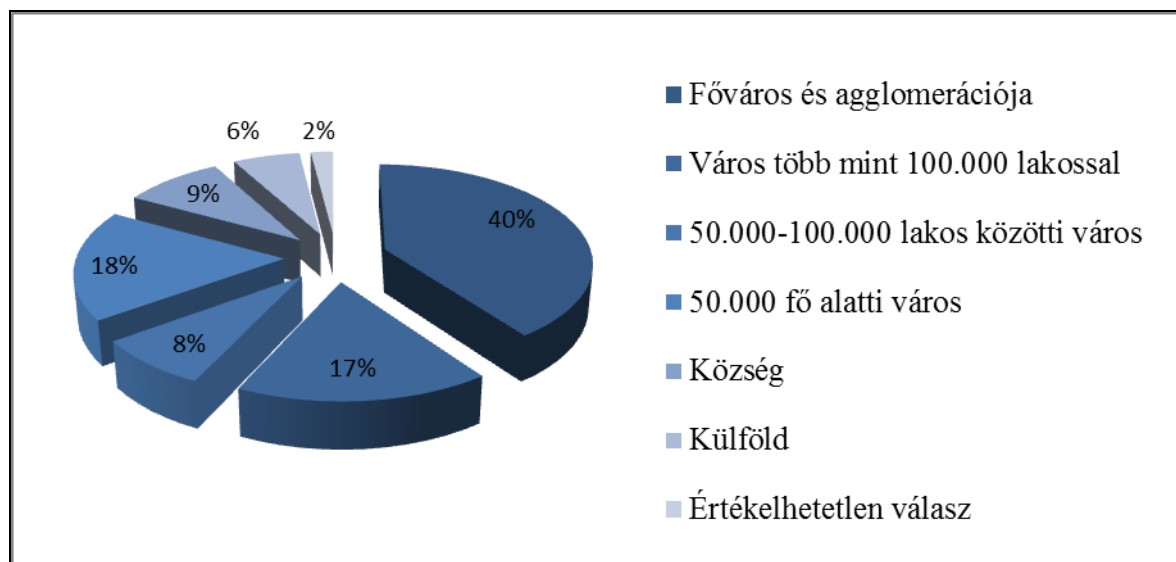
Földrajzi megoszlás

Az olvasásszociológiai vizsgálatokból tudjuk, hogy a fővárosban és a nagyobb városokban az emberek többet olvasnak [7]. Szintén világos volt előttünk, hogy az internethasználók is jellemzően a nagyobb városok lakói. Mindezek fényében nem

volt meglepő a városi lakosság kiemelkedően magas aránya a válaszadók körében (2. ábra).

A kérdőívben egy üres mezőbe kellett beírni a település nevét, amit utólag soroltunk be hét kategóriába. A főváros és agglomerációja dominál a mintában. A 40% akkor is igen magas arány, ha figyelembe vesszük, hogy az ország lakosságának körülbelül egynegyede él a fővárosban vagy annak közvetlen környékén. Meghatározóak a nagyobb városok is, ugyanakkor igencsak alulreprezentáltak a falvak és az elszórt vidéki települések lakói (9%). E mögött a szám mögött feltételezhetően két tényező is áll. Egyrészt az internet viszonylag alacsony elterjedtségi szintje lehetővé teszi az ilyen oldalak használatát. Másrészt az előregedő falvakban nincsenek is jelen azok a fiatalok, akik szívesen használják ezeket az oldalakat. Külön figyelmet érdemelnek a külföldi válaszadók. A 23-ból kilencen Nyugat-Európából, 14-en pedig a szomszédos országokból valók. Az előbbieket feltételezhetően külföldön tanuló diákok vagy vendégmunkások, az utóbbiak pedig az anyaországgal ezen a fórumon is kapcsolatot ápoló romániai (9 fő), szlovákiai (2 fő) és szerbiai (3 fő) magyarok voltak.

Az adatok alapján elmondható, hogy a Moly.hu tipikus használója fiatal, magyar etnikai hátterű, nagyvárosi, magasan iskolázott nő. A társadalom sokféleségét tehát nem tükrözi ennek a közösségi könyves oldalnak a használói köre.

2. ábra A válaszadók lakóhely szerinti megoszlása

Információszerzés vs. közösségben való részvétel

A Moly.hu és a hasonló közösségi oldalak nagyon sokféle felhasználási lehetőséget adnak. Kérdés volt egyrészt, hogy a fejlesztők által kínált funkciókból a használók melyeket ítélik relevánsnak, másrészt pedig, hogy mi az az elsődleges cél, ami miatt felkeresik az oldalt. A használat megítéléséhez a válaszok két jól elkülöníthető attitűd mentén csoportosíthatók. Bizonyos funkciók és célok egyértelműen a közösségi térként, mások pedig az információforrásként való használatra utalnak.

A web 2.0 alkalmazások egyik legfontosabb jellemzője, hogy a tartalmat a közösség generálja, ami miatt összefügg a kétféle megközelítés: ahol sokan vannak, ott sok a tartalom is. Kérdés azonban, hogy a használó mit észlel mindebből, melyik attitűd dominál a könyves oldalak használatáról való gondolkodásban.

Az egyes funkciók vizsgálatához attitűdskálát használtunk, ahol az egyes állításokat kellett értékelni aszerint, hogy a használó mennyire ítéli őket fontosnak. Ötessel kellett értékelni azokat, amelyeket nagyon fontosnak tart, eggyessel pedig azokat, amelyeket egyáltalán nem. Az információszerzésnek általában nagyobb jelentősége van a használók számára, mint a közösségi tevékenységeknek. A 2. táblázaton látható, hogy a könyvek keresését ítélték a legfontosabbnak. Az értékelések tekintetében is sokkal nagyobb a jelentősége az információszerzésnek a saját véleményünk megosztásánál. Az eszmecserékben való részvétel,

a más könyvmolyok tevékenységével való megismerkedés egyértelműen háttérbe szorulnak az információszerzéssel szemben csakúgy, mint a saját ízlésvilág kifejezése a karcokkal vagy a könyvespolcokkal.

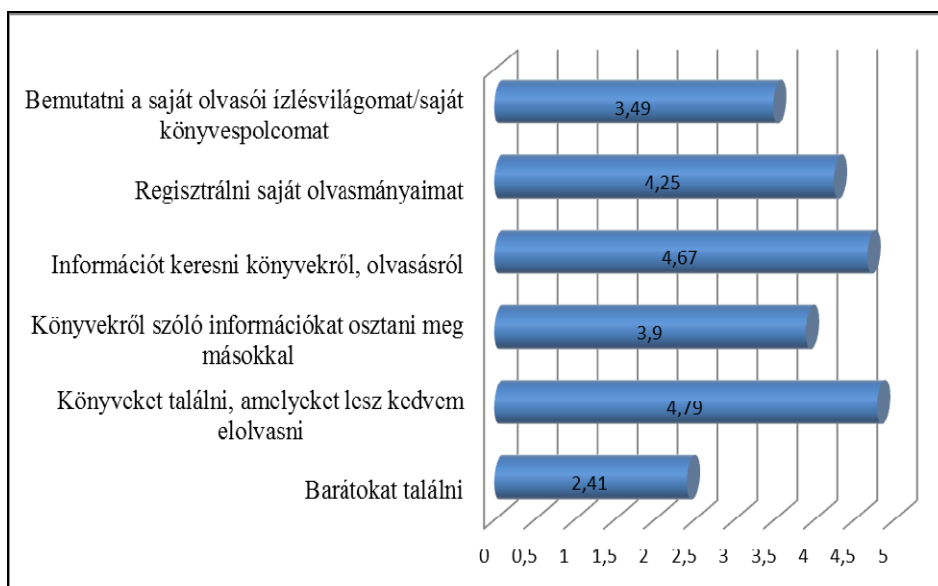
A fenti táblázatból különösen fontos kérdés az eszmecserékben való részvétel. Ebből következtethetünk arra, hogy a virtuális közösségi tér vajon aktív helye-e a véleményalkotásnak, a különböző értékrendszerek ütköztetésének. Erre külön is rákérdeztünk. 37,4% vett már részt aktívan eszmecserében, 44,5% állította, hogy csak passzív követője volt ilyeneknek, míg 18,1% nem is követett eszmecseréket. A legnagyobb arányban tehát a „nézelődők” voltak, akik adnak a közösség más tagjainak a véleményére, de nem hajlandók nyilvánítani a sajátjukat.

A használat céljaira kérdezve újra az derült ki, hogy a legfontosabb tényező a könyvekről való információszerzés, a legkevésbé fontos pedig, hogy a használó barátokra leljen. A saját ízlésvilág bemutatása és a saját olvasmányok regisztrálása lényegében ugyanarra a tevékenységre, a virtuális könyvespolcok létrehozására vonatkozik. Az eltérő értékelések arra engednek következtetni, hogy ennek a tevékenységnek a célja elsősorban információs jellegű, a használók tudatos olvasóként szeretnének reflexív módon közelíteni a saját olvasmányaikhoz. Ezzel szemben háttérbe szorul az információmegosztás által megvalósuló közösségben való részvétel. A 3. ábra az 1-től 5-ig terjedő skálán történő értékelések átlagát mutatja állításonként.

2. táblázat

Mennyire ítéli fontosnak a Moly.hu egyes funkcióit?

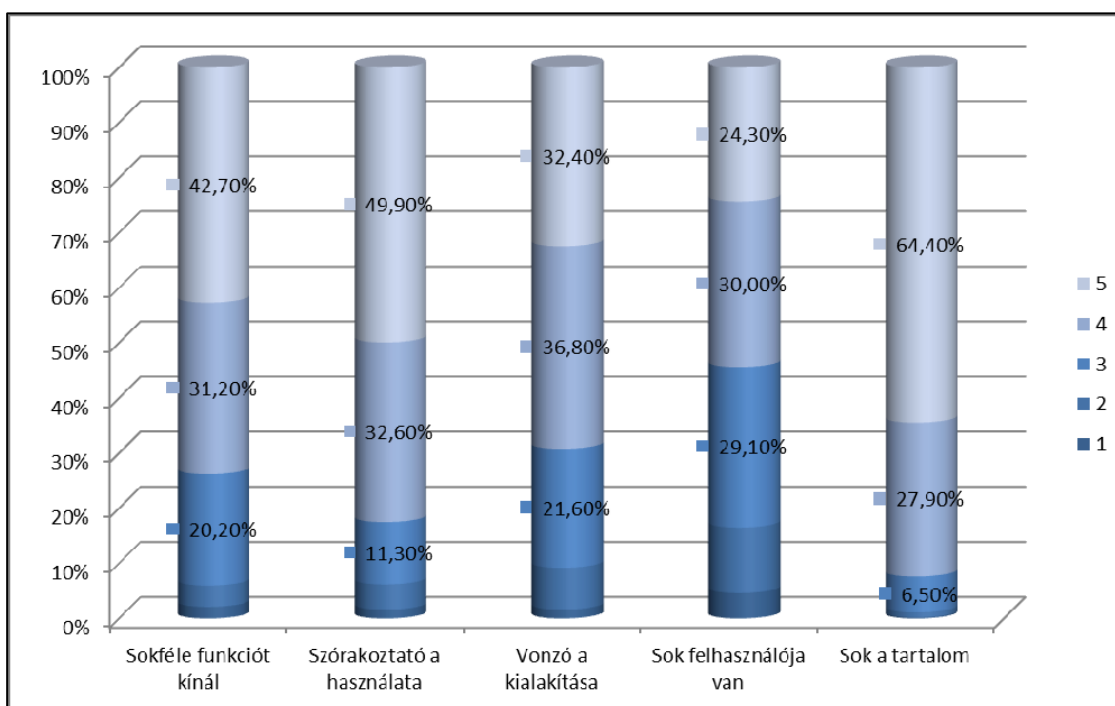
	1 Egyáltalán nem fontos	2	3	4	5 Nagyon fontos	N
Könyveket találni	1,1 %	1,1 %	3,2 %	15,6 %	78,9 %	436
Könyveket értékelni	3,0 %	9,0 %	22,3 %	30,3 %	35,4 %	435
Mások könyvekről írt értékeléseit olvasni	0,7 %	1,2 %	9,0 %	29,6 %	59,6 %	433
Követni, illetve részt venni eszmecserékben	8,1 %	16,8 %	32,9 %	26,7 %	15,4 %	434
Könyvszeretőket találni és követni a tevékenységüket	5,5 %	15,4 %	22,5 %	28,0 %	28,7 %	436
Polcokat készíteni, valamint megnézni a másokét	10,8 %	19,5 %	25,7 %	25,7 %	18,2 %	435
Karcokat készíteni, valamint másokét olvasni	12,5 %	19,2 %	30,3 %	23,3 %	14,8 %	433

3. ábra Milyen célból használja Ön a Moly.hu-t?

Azzal a kérdéssel, hogy vajon mi tesz egy olyan oldalt különösen vonzóvá, mint a Moly.hu, öt, olyan eltérő megközelítéseket hordozó válaszlehetőséget adtunk, amelyekből kirajzolódhat, hogy a használók elsősorban az információforrást, vagy pedig a közösségi teret keresik egy ilyen szolgáltatásban. A válaszokban (4. ábra) újra az információszerezés elsődlegességét vélhetjük felfedezni a

közösségi élmény megélésével szemben, hiszen a sok tartalom bizonyult a legfontosabb, a sok használó pedig a legkevésbé fontos tényezőnek. Ezt követően jött sorrendben a szórakoztató használat, a funkciók sokfélesége és az attraktív dizájn. Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy nagyon kevesen voltak, akik bármelyik állítást úgy értékelték volna, hogy egyáltalán ne lenne fontos.

4. ábra Mi tesz egy olyan oldalt különösen vonzóvá, mint a Moly.hu?

A használat kérdéskörét több szempontból is megvizsgáltuk, és egyértelműen kirajzolódott, hogy a Moly.hu-ban a használók elsősorban információforrást és nem olyan oldalt látnak, ahol lehetőség van a másokkal való együttlétre. Lényegében ugyanez volt megfigyelhető a dán [11] [12] és a norvég oldalak [3] esetében is.

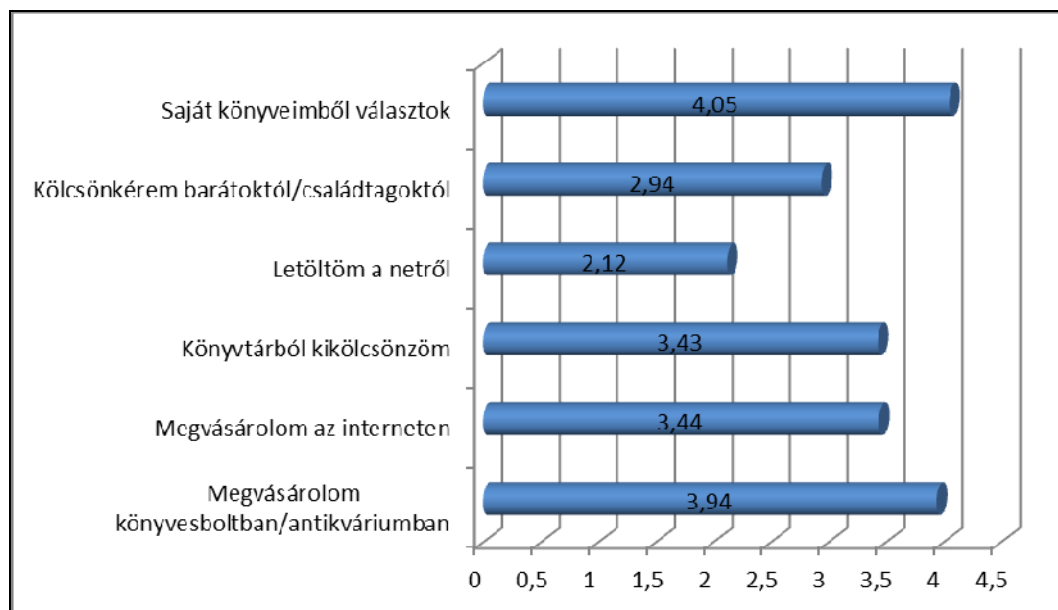
A Moly.hu más szolgáltatók viszonylatában

A vizsgálatban értelemszerűen csak olyan könyvrajongók tűntek fel, akik emellett rendszeres internethasználók is. Biztosak lehetünk benne, hogy valamennyi válaszadónk számára fontos szerepe van a Moly.hu-nak az olvasmányok kiválasztásában. Kérdés azonban, hogy milyen relatív fontossággal bírnak azok az egyéb szolgáltatók, akik vagy az olvasmányok ajánlásában, vagy azok beszerzésében játszanak szerepet. Erre vonatkozott a következő két kérdésünk. A könyvtár, amely számunkra különösen fontos, csak egy ezek közül a szolgáltatók közül. Érdekes tehát az is, hogy egy – a könyvek iránt ilyen mértékben elkötelezett – könyvmoly életében a könyvtár és a könyvtáros mennyire tölt be fontos szerepet.

A korábbiakhoz hasonlóan állításokat kellett értékelni egytől ötig terjedő attitűdskálán. A legfontosabb olvasmánybeszerzési forrás az internetes vagy könyvesbolti vásárlás, és az ezzel szoros

összefüggésben lévő saját könyvgyűjtemény. A könyvtár csak ezután következik. Ha rendszeres könyvtárhasználónak tekintjük azokat, akiknek „fontos” vagy „nagyon fontos” a könyvtár mint könyvbeszerzési forrás (54,5%), akkor megállapíthatjuk, hogy a Moly.hu használói magasan az országos átlag fölött veszik igénybe a könyvtári rendszer szolgáltatásait. Jóllehet gyakori (és gyakorlott) internethasználókkal állunk szemben, a hálózaton megjelenő könyváruházak jelentősége számukra kisebb, mint a hagyományos boltoké. A könyvek világhálóról való letöltésének csekély népszerűsége – legalább részben – a legálisan elérhető tartalmak hiányára vezethető vissza (5. ábra).

A kiválasztott könyvek beszerzésében tehát viszonylag fontos szerep jut a könyvtárnak. Kérdés ugyanakkor, hogy vajon a könyvtáros személye mennyire meghatározó a többi szolgáltatóhoz képest. Erre kérdeztünk rá indirekt módon azzal, hogy mely szereplők tanácsait veszik figyelembe akkor, amikor kedvet kapnak egy-egy könyv elolvasásához. Az már korábban világos lett, hogy az olvasás, mint magányos tevékenység jellemzően viszonylag ritkán kerül társas dimenzióba. A könyvekről, irodalomról, egyes szerzőkről szóló eszmecsere ugyanakkor kifejezetten közösségi, sőt közösségteremtő tevékenység. A kérdés csak az, hogy a válaszadóink kivel, kikkel alkotják meg ezt a közösséget, illetve kinek a véleményét ítélik relevánsnak (3. táblázat).

5. ábra Elsősorban honnan szerzi be az olvasmányait?

3. táblázat

Sokféleképpen találhatunk olyan könyvekre, amelyeket kedvünk lesz elolvasni. Melyek a legfontosabbak?

	1 Egyáltalán nem fontos	2	3	4	5 Nagyon fontos	N
Könyvtáros ajánlja	23,0 %	20,3 %	25,6 %	21,4 %	9,7 %	434
Könyvkereskedő ajánlja	26,6 %	33,0 %	26,8 %	11,1 %	2,5 %	433
Internetes könyvesboltok ajánlatai (pl. Amazon.com)	16,9 %	27,1 %	33,1 %	17,1 %	5,8 %	432
Családtagok vagy barátok ajánlják	0,9 %	1,6 %	7,8 %	30,6 %	59,1 %	435
TV, rádió, újságok	10,1 %	15,4 %	38,7 %	29,0 %	6,7 %	434
Tanár ajánlja	11,2 %	10,5 %	25,8 %	31,4 %	21,2 %	430
Olyan oldalak, mint a Moly	0,7 %	1,6 %	8,7 %	36,9 %	52,1 %	436
Más internetes oldalak	4,2 %	7,6 %	24,9 %	43,4 %	19,9 %	433
Más	19,2 %	9,8 %	36,6 %	17,4 %	16,9 %	396

A felkínált válaszlehetőségek közül a válaszadóink a családtagok és barátok véleményére adnak leginkább. Ez az opció szinte mindenki számára vagy „fontos” vagy „nagyon fontos”. Az várható volt, hogy a könyves közösségi oldalak használói nagy jelentőséget fognak tulajdonítani az olyan oldalaknak, mint a Moly.hu. A legkevésbé fontos források a könyvkereskedelem intézményrendszere által felkínált csatornák: a könyvkereskedők és az internetes könyváruházak ajánlói. Míg a könyvtár, mint az olvasmányok beszerzési forrása viszonylag nagy jelentőséggel bír, addig a benne dolgozók annál kisebbel. Alig több mint a válaszadóink 30%-a állította, hogy ez számára „fontos” vagy „nagyon fontos” információforrás.

Olvasói ízlésvilág és annak változása

Az már a válaszadók összetételéből világossá vált számunkra, hogy egy viszonylag homogén réteg használja a virtuális könyves közösségi oldalakat, így nincs lehetőség arra, hogy nagyon különböző társadalmi, etnikai háttérű emberek ütköztessék véleményüket, folytassanak eszmecsereket ebben a közegben. Az olvasói ízlésvilág és az olvasás motivációja szempontjából azonban jelentős eltérések lehetnek, illetve továbbra is kérdés, hogy vajon az olvasók képesek lehetnek-e befolyásolni egymás ízlését. Van-e bármiféle további hatása annak, hogy a könyves közösségi oldalak használói egymással folyamatos interakciót folytatnak?

Olvasói ízlés

Először azt próbáltuk kideríteni, hogy milyen ízlésvilágú emberek gyűlnek össze virtuálisan a Moly.hu-n. Ehhez úgy kellett csoportosítanunk az irodalmat, hogy a norvég és a magyar válaszadók számára egyaránt releváns és értékelhető kategóriák jöjjenek létre. A válaszadóknak az egyes kategóriákba tartozó műveket aszerint kellett értékelni, hogy milyen gyakorisággal veszik kézbe őket. Mivel a megadott kategóriák nincsenek fedésben a hazai olvasáskutatásban használt csoportosítással [7], nem tudjuk teljes bizonyossággal megmondani, hogy milyen eltérések regisztrálhatók az átlagos magyar olvasók és a közösségi könyves oldalak használóinak olvasói szokásai között.

Természetesen nem célunk értékítéletet mondani műfajok fölött, azonban az, hogy csak alig páran állították, hogy soha nem olvasnak klasszikus vagy kortárs regényeket, illetve elbeszéléseket, novellákat, arra enged következtetni, hogy a válaszadóink szinte egytől egyig igényes olvasók. Lényegében ugyanerre a megállapításra jutott Nielsen [11] [12] és Audunson [3] is a dán, illetve a norvég oldalak vizsgálata során. Mivel kifejezetten a szabadidős olvasásra kérdeztünk rá, nem meglepő, hogy a tudományos irodalom vagy az esszé olvasása nem jellemző. Érdekes ugyanakkor, hogy néhány olyan műfajt, amely gyakran felbukkan az eladási listák élén (életrajz, ezoterikus irodalom, aktuálpolitikáról, társadalmi trendekről szóló művek) szinte alig olvasnak a Moly.hu válaszadói.

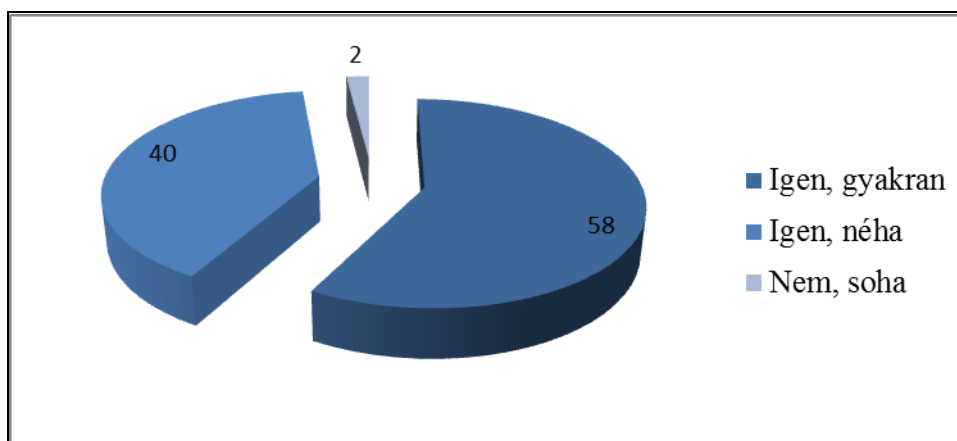
A 4. táblázat alapján látható, hogy ez a társadalmi, etnikai hovatartozás tekintetében nagyon homogén réteg nagyon sokféle olvasói ízléstípust rejt. Ebben a tekintetben tehát létrejöhet az, hogy az egyes műfajok kedvelői hatást gyakoroljanak egymásra. Az a kérdés fogalmazódott meg bennünk, hogy vajon a különböző ízlésű olvasók mennyire vannak hatással egymásra, ezért megkérdeztük tőlük, hogy előfordult-e már velük, hogy új és ismeretlen irodalmat (műfajt, szerzőt) fedezzenek fel a Moly.hu-n (5. ábra).

Mindössze 2% állította, hogy ez még nem fordult vele elő. Ez azt is jelenti számunkra, hogy annak ellenére, hogy a használók tudatában a találkozóhely-jelleggel szemben az információforrás felhasználási mód dominál, a legtöbben átértékelték már, hogy a közösség segítségével találjanak rá valami újra és ismeretlenre. Ezen a ponton érdemes újra utalni a norvég könyvmolyok válaszáira is, hiszen az esetükben azok aránya, akik még soha nem szembesültek új és ismeretlen irodalommal, 21% volt! [3]

4. táblázat

Milyen műfajokat olvas szívesen a szabadidejében?

	Mindig, nagyon gyakran	Gyakran	Néha	Nagyritkán	Soha	N
Életrajzok	4,7 %	9,5 %	32,6 %	39,1 %	14,2 %	430
Klasszikus regények	30,8 %	37,2 %	22,8 %	8,0 %	1,1 %	435
Kortárs regények	34,6 %	33,6 %	19,1 %	9,0 %	3,7 %	434
Krimi és kaland	17,1 %	28,0 %	30,6 %	18,3 %	6,0 %	432
Science fiction és fantasy	19,9 %	19,0 %	20,1 %	21,8 %	19,2 %	432
Ezoterikus irodalom (alternatív gyógyászat, vallás, életmód)	3,7 %	5,5 %	14,3 %	27,0 %	49,5 %	434
Ismeretterjesztő irodalom	6,9 %	18,2 %	34,6 %	28,8 %	11,5 %	434
Tudományos irodalom	7,6 %	18,3 %	27,5 %	27,3 %	19,2 %	432
Esszék	1,9 %	8,4 %	23,0 %	32,3 %	34,4 %	430
Könyvek aktuális társadalmi problémákról, napi politikáról	3,0 %	5,1 %	19,8 %	28,2 %	43,8 %	429
Novellák, elbeszélések	19,6 %	32,3 %	31,3 %	13,6 %	3,2 %	434
Verseskötetek	8,1 %	15,2 %	30,0 %	27,7 %	18,9 %	433
Drámák	6,9 %	18,9 %	29,8 %	30,0 %	14,3 %	433

5. ábra Elő szokott-e fordulni Önnek, hogy új és ismeretlen irodalmat fedez fel a Moly.hu-n?

Az olvasás motivációja

A szabadidős olvasásnak is sokféle motivációja lehet, ezért megkértük őket, hogy a szabadidős olvasás miértjére adható lehetséges válaszokat értékeljenek a korábbiakhoz hasonló skálán (5. táblázat). Ez tovább árnyalta a válaszadóinkról, mint olvasókról kialakított képünket. Abban minden válaszadó véleménye egyezik, hogy a szórakozás nagyon fontos motiváció. A többi válasz tekintetében már jobban megoszlanak a vélemények. A többség számára jelentősége van az ismeretszerzés lehetőségének és az olvasás személyiségfejlesztő hatásának is. A nyelvi és az irodalmi megformáltság, az emberek jobb megértésének képessége és az új irodalmi irányok, trendek iránti érdeklődés következnek ezek után. Egyetlen olyan állítás van, amelyet többen tartanak lényegtelennek, mint fontosnak: ez pedig az olvasott könyvek alapján a barátokkal, kollégákkal való beszélgetés.

Az olvasás motivációja is arra enged következtetni, hogy a Moly.hu-n jellemzően igényes olvasók töltik az idejüket.

Összegzés, következtetések

A Moly.hu vizsgálatával újabb adatokat szolgáltatunk a könyves közösségi webhelyek könyvtári szempontú értékeléséhez. Hasonlóan a korábbi, könyves közösségi oldalakkal kapcsolatos kutatásokhoz, az általunk vizsgált népességben is döntően fiatal, magasan iskolázott, etnikai értelemben a társadalmi többséghez tartozó nők találhatók. Tekintve, hogy demográfiai jellemzők szempontjából a minta igencsak homogén, a Moly.hu nem funkcionálhat úgy alacsony intenzitású találkozóhelyként, ahogyan egy fizikai könyvtárépület. Egy ilyen virtuális találkozóhelyen a könyvszeretők jellemzően az olvasmányélményeik másokkal való megosztása, az élmény „kiterjesztése” céljából gyűlnek össze, míg fizikai térben ezen túl is számtalan motivációja lehet a könyvtárhasználatnak.

A válaszadóink ízlésüket tekintve igényes olvasók, akik között azonban mind a kedvelt műfajok, mind pedig az olvasás motivációja tekintetében jelentős különbségek regisztrálhatók. Ha a különböző társadalmi rétegek között nincs is, de a változatos ízlésvilágú olvasók között van lehetőség a párbeszédre, véleménynyilvánításra, valamint egymás véleményének formálására. Ezt bizonyítja, hogy a többség fedezett már fel új és ismeretlen irodalmat az oldalon.

5. táblázat

Miért tölti szabadidejének egy részét olvasással?

	1. Egyáltalán nem fontos	2.	3.	4.	5. Nagyon fontos	N
Szórakozásból olvasok	1,2 %	0,5 %	2,1 %	9,0 %	87,3 %	434
Érdeklődöm az új irodalmi irányok iránt	15,0 %	14,3 %	23,8 %	25,6 %	21,2 %	433
Azért olvasok, mert fejleszti a személyiségemet	6,7 %	9,0 %	19,9 %	28,0 %	36,3 %	432
Azért olvasok, hogy új ismeretekre tegyek szert	2,3 %	3,7 %	17,6 %	35,8 %	40,6 %	433
Azért olvasok, hogy jobban megértsem az embereket	9,8 %	16,5 %	19,5 %	28,6 %	25,6 %	430
Érdeklődöm a nyelvi és irodalmi megformáltság iránt	12,3 %	15,7 %	17,4 %	27,3 %	27,3 %	432
Azért olvasok, hogy a kollégáimmal és barátaimmal tudjak beszélgetni a társadalom és az irodalom aktuális kérdéseiről	29,9 %	22,2 %	24,1 %	13,9 %	10,0 %	432

Hasonlóan a korábbi kutatások eredményeihez, kiderült, hogy a használat elsősorban az információszerzést célozza. A közösségi együttlétnek ezen a fórumon való megélése ezek szerint nem cél, hanem sokkal inkább eszköz, amely a bőséges tartalom létrehozását szolgálja, hiszen a tartalom mennyisége egyenes arányban van a használók számával. A kutatás könyvtárosi szempontból levonható egyik legfontosabb tanulsága, hogy a könyvtár célközönsége számára is létre lehet hozni a virtuális térben egy élő és aktív közösséget, meg lehet szólítani a könyvek és az olvasás szerelmeit. Sajnos azonban ezt az ötletet ezúttal nem a könyvtári szakma, hanem egy magánkezdeményezés vitte sikerre.

Irodalom

- [1] AABØ, Svanhild – AUDUNSON Ragnar – VÅRHEIM, Andreas: How do public libraries function as meeting places? = *Library & Information Science Research*, 32. köt. 1. sz. 2010. p. 16–26.
- [2] AUDUNSON, Ragnar: The public library as a meeting-place in a multicultural and digital context: the necessity of low-intensive meeting-places. = *Journal of Documentation*, 61. köt. 3. sz. 2005. p. 429–441.
- [3] AUDUNSON, Ragnar – TÓTH Máté: Social websites for readers – a challenge to libraries? = *Finding New Ways. Proceedings of the 19th BOBCATSSS Symposium*, Szombathely, Nyugat-Magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ, 2011.
- [4] AUDUNSON, Ragnar – VÅRHEIM, Andreas – AABØ, Svanhild – HOLM, Erling Dokk: Public libraries, social capital, and low intensive meeting places. = *Information Research*, 12. köt. 4. sz. 2007. <http://informationr.net/ir/12-4/colis/colis20.html> [letöltve: 2011. április 5.]
- [5] BALLING, Gitte – KANN-CHRISTENSEN, Nanna: What we talk about, when we talk about digital literature Promotion. = *Bridging the digital divide: libraries providing access for all. Proceedings of the 18th BOBCATSSS Symposium*, Parma, University of Parma, 2010. http://dspace.unipr.cilea.it/bitstream/1889/1243/1/Balling_KannChristensen.pdf [letöltve: 2011. április 5.]
- [6] BOGNÁR Noémi Erika – KOZMA Zsófia – TORMÁSI Gabriella – TÓTH Máté: A könyvtári blogok mint virtuális közösségi terek. = *Könyvtári Figyelő*, 57. köt. 1. sz. 2011. p. 61–76.
- <http://ki.oszk.hu/kf/2011/04/a-konyvtari-blogok-mint-virtualis-kozossegi-terek/> [letöltve: 2011. április 5.]
- [7] GEREBEN Ferenc: *Könyv, könyvtár, közönség*. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1998. <http://mek.nif.hu/01700/01742/01742.pdf> [letöltve: 2011. április 5.]
- [8] HYPÉN, Kaisa – IMPIVAARA, Antti: Read, describe and share! Building an interactive literary web service: an article about Kirjasampo. = *Collection Building*, 30. köt. 1. sz. 2011. p. 61–67.
- [9] KUKOR Ferenc: *Könyvtár 2.0 a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban*. = *TMT*, 55. köt. 9. sz. 2008. p. 403–414. http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4983&issue_id=497 [letöltve: 2011. április 5.]
- [10] LÁDI László: 2.0 – a weben és a könyvtárakban. = *TMT*, 55. köt. 9. sz. 2008. p. 415–423. http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4981&issue_id=497 [letöltve: 2011. április 5.]
- [11] NIELSEN, Hans Jørn: New media and new roles of librarianship. = *New Library World*, 106. köt. 1218/1219. sz. 2005. p. 510–518.
- [12] NIELSEN, Hans Jørn: *Litteratursiden.dk – nettbibliotek og litterært magasin. Dansk bibliotekforskning – Tidsskrift for informations og kulturformidling*. 2006. Elektronisk skriftserie nr. 1. <http://www2.db.dk/dbf/E-serie/Nr.%201-HJN.pdf> [letöltve: 2011. április 5.]
- [13] KARDOS András: *Könyvtár.hu = Könyv, könyvtár, könyvtáros*, 18. köt. 5. sz. 2009. p. 18–21.
- [14] SZALÓKI Gabriella: Virtuális együttlét, valós siker: az online közösségek. = *TMT*, 53. köt. 9. sz. 2006. p. 409–421. http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4503&issue_id=475 [letöltve: 2011. április 5.]
- [15] SZEDLÁK Ádám: *Moly.hu: könyves közösségi oldal saját zenekarral*. = *Origo*, 2010. április 10. <http://www.origo.hu/techbazis/internet/20100410-molyhu-konyves-kozossegi-oldal-sajat-zenekarral.html> [letöltve: 2011. április 5.]
- [16] TÓTH Máté: Online közösségi terek a felhasználóknak és a könyvtárosoknak. = *Könyvtári Figyelő*, 54. köt. 2. sz. 2008. p. 265–280. http://www.ki.oszk.hu/kf/e107_plugins/content/content.php?content.120 [letöltve: 2011. április 5.]

[17] VIDRA SZABÓ Ferenc: A könyvtárhasználati szokások változásai az utóbbi tíz évben. = Könyvtári Figyelő, 43. köt. 1. sz. 2007. p. 59–71.
<http://epa.oszk.hu/00100/00143/00021/vidra.html>
[letöltve: 2011. április 5.]

Beérkezett: 2011. VI. 9-én.

Tóth Máté

a Könyvtári Intézet Kutatási és szervezetfejlesztési osztályának munkatársa,
a Pécsi Tudományegyetem Könyvtár-tudományi Intézetének adjunktusa.
E-mail: toth.mate@oszk.hu

Lemarad Európa a digitális versenyben

Az *Európai Bizottság (EB)* két évvel ezelőtt elfogadott keretszabályozását a tagállamoknak idén május végéig kellett volna implementálniuk, azonban a bizottság nem lehet elégedett az eddigi eredményekkel. Az EB a digitális menetrend megvalósulásáról május végén kiadott értékelésében úgy vélte, hogy az infokommunikációs ágazat kutatás–fejlesztés és innovációs (k+f+i) tevékenysége továbbra is alulfinanszírozott Európában: a közkiadásból finanszírozott beruházások 2010-ben nem haladták meg az előző évi 5,7 milliárd eurót, így évente 6 százalékos növelésre lesz szükség a 2020-ra kitűzött 11 milliárd eurós cél eléréséhez.

A helyzet összetett – mondta *Belényesi Pál* versenyjogász, a firenzei *Európai Egyetemi Intézet*, a *Florence School of Regulation* média- és kommunikációs részlegének kutatója. Míg a k+f+i befektetésekhez tökéletes vállalkozások kellene, egy különlegesen szabályozott – Magyarországon pedig az adózási oldalon is terhelt – szektorban nehéz elvárni, hogy nagy összegeket fektessenek be. Ezenkívül a szakértő úgy látja: a telekomcégek a klasszikus értelemben már nem tudnak megújulni. A kutatás–fejlesztési tevékenység más jelent e cégeknek, mint a hagyományos, gyógyszeripari vagy szoftverpiaci szereplőknek. A távközlési vállalatok számára mindez digitális tartalom- és szolgáltatásfejlesztést jelentene, amelyre azonban csak időnként látszik érettnnek a piac.

A bizottsági beszámoló szerint a k+f célú beruházások hiánya a teljes európai gyártó és szolgáltató ipart veszélyezteti. A szakértő szerint Európa már most is lemaradásban van a globális infokommunikációs-piaci versenyben; sem a legnagyobb, sem a legerősebb vállalatok között nincsenek európai vállalatok. Az elkényelmesedett, nyereségüket felélő európai cégeknek meg kell újulniuk: új cégstruktúrára és üzleti modellekre van szükség, ha Európa fel akarja venni a versenyt a vezető innovációs hatalmakkal.

Szükség van olyan szolgáltatásra is, ami egyfajta „európai unikum” lehet a világban, a szektor kitörési pontjai az adatpiacon, a digitális tartalommal kapcsolatos területen lehetnek. A lehetőségeket ugyanakkor „használni is tudni kell”, vagyis a felhasználói és fogyasztói tudatosságot erősíteni, az oktatással kapcsolatos fejlesztéseket ösztönözni, a digitális írástudást javítani kell. A keresleti oldal élénkítésével lehet értelmet adni a kínálati oldalon végrehajtott befektetéseknek.

Az egységes európai digitális piac kialakulásának legnagyobb akadályát jelenleg az eltérő tagállami szabályozás jelenti olyan kérdésekben, mint például a roamingdíjak, a digitális átállás megvalósítása, az e-kereskedelemmel kapcsolatos jogsegélyek. Ha az európai szabályozási folyamatban valamennyi résztvevő, vagyis a tagállamok, illetve azok szakipari és versenyhatóságai időben elvégzik a feladatukat, és a cégek is a harmonizált szabályoknak megfelelően működnek, akkor az európai digitális menetrend valódi versenyt jelenthet az átlagember számára. A fogyasztónak ugyanis már középtávon is nagyobb választási lehetősége lesz, de olcsóbban juthat szolgáltatásokhoz is.

Az egy évvel ezelőtt közzétett digitális menetrend 101 cselekvési tervet tartalmazott, amelynek egyötöde tagállami intézkedés, mintegy harminc terv pedig konkrét jogszabály-alkotási javaslat volt Európa digitális felzárkóztatása érdekében. A tervezett, határidős intézkedések egyharmadát már el kellett halasztani.

/SG.hu Hírlevél, 2011. július 29., <http://www.sg.hu/>

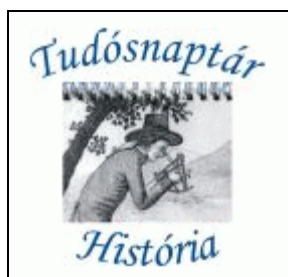
(SzP)

História – Tudósnaptár

„Az emberi kultúrának a tudomány az alapja,
ezért kell a legszélesebb körben terjeszteni.”

(Bay Zoltán)

A História – Tudósnaptár (HTN, 1. ábra) nyilvános internetes szolgáltatás, amelyben neves magyar és külföldi természettudósokat, tanárokat mutatunk be születési és halálozási évfordulójuk kapcsán. A szolgáltatás egy naponta frissülő adatbázison alapul, és elsősorban az interneten fellelhető szabad hozzáférésű webdokumentumokra épül. A szolgáltatás célja ismeretterjesztés, a figyelem ráirányítása a fizika, matematika és más természettudományok jeles személyiségeire, a tudománytörténet fontos alakjaira és tevékenységükre. A közzétett információ oktatási segédanyagként is használható. Segítheti a felkészülést egy-egy természettudósról való megemlékezés alkalmával az iskolákban, a szakterülettel foglalkozók körében, vagy éppen egy-egy tudós nevét viselő intézményben.

1. ábra A História – Tudósnaptár logója

Előzmények

Az MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központja (SZHK) a Magyar Tudományos Akadémia csillebéri telephelyén működő öt kutatóintézet internetes hálózati szolgáltatását biztosítja. Szerkeszti és működteti az ún. KFKI webet (www.kfki.hu), amely a helyi információk közzétételén kívül kezdettől fogva arra törekszik, hogy a fizika területén, *Magyar Fizika Információs Rendszer* gyűjtő elnevezéssel, átfogó információs szolgáltatásokat nyújtson. A KFKI honlapon számos fizika tárgyú információt, eseménynaptárt stb. gyűjtünk és teszünk közzé. Itt működik a *Fizinfo* levelezőlista, az *Eötvös Loránd Fizikai Társulat* információs rendszerének része, az országnak a *Katalist* mellett az egyik legrégebben működő levelezőlistája. A szerzők egyike (Sz. I.), a KFKI webmestere, szerkeszti jelenleg az MTA XI. (Fizikai Tudományok) osztályának és az Eötvös Loránd Fizikai Társulatnak a honlapját is. Ezen

kívül a KFKI honlap további, fizika tárgyú honlapoknak is otthont ad. A természettudományi folyóiratok közül a KFKI szervei szolgáltatják a *Fizikai Szemle* és a *Természet Világa* folyóiratok elektronikus változatát.

A fizikához mint tudományághoz szorosan kapcsolódik saját története, tudománytörténeti dokumentumai. Már korábban is összeállítottunk a KFKI honlapon tudománytörténeti gyűjteményeket. 1997-ben egy, a *Nemzeti Kulturális Alap Digitális Kultúra ad hoc Kollégiuma* által a magyarországi digitális kultúra fejlesztésére kiírt, a *Magyar Elektronikus Könyvtárral (MEK)* és a *Neumann János Kulturális Szolgáltató Közhasznú Társasággal* együttes pályázat keretében készítettünk egy gyűjteményt, amelynek célja a MEK természettudományi és tudománytörténeti dokumentumainak bővítése volt nagy magyar természettudósok írásaival, illetve a rájuk vonatkozó írásokkal, elsősorban a fizika és a csillagászat területén.

A munka keretében *Eötvös Loránd* születésének 150. évfordulójára válogatást állítottunk össze Eötvös Loránd tudományos és tudománypolitikai munkáiból, Eötvös Loránd és *Eötvös József* levelezéséből – köztük néhány addig még sehol sem publikált dokumentummal – és az Eötvös Lorándról írt tanulmányokból. Az anyag további része válogatás a *Természettudományi Közlöny*, és utóda: a *Természet Világa* matematikai és fizikai írásaiból.

A gyűjtemény megtalálható a Magyar Elektronikus Könyvtárban „*Természettudományi és tudománytörténeti dokumentumok*” címmel [7], Eötvös Lorándra vonatkozó dokumentumok pedig külön gyűjteményként is az „*Eötvös Loránd munkái és méltatása*” címmel [14]. A gyűjtemény anyagát a KFKI honlapján is közzétesszük, azóta is folyamatosan bővítve „*Magyar természettudományi és tudománytörténeti dokumentumok*” címen [23].

2007 januárjában a Fizinfo levelezési listán Horváth István, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem tanárának levele hívta fel a figyelmet két jeles magyar tudós, Petzval József és Schirckhuber Móric születésének 200. évfordulójára. Ez a levél és néhány hozzászólás indíttatást adott ahhoz, hogy megkezdjük egy újabb tudománytörténeti szolgáltatás, a História – Tudósnaptár építését: ezt a szerzők egyike (Sz. I.) még aznap bejelentette a Fizinfo listán. A munka pályázati támogatást nem kapott, a résztvevők egyéb munkájuk mellett végezték, végzik a fejlesztést.

A História – Tudósnaptár

Célkitűzés és gyűjtőkör

Olyan internetes honlap létrehozása volt a célunk, amely minden nap ráirányítja a figyelmet azokra a tudósokra, akiknek azon a napon születési vagy halálozási évfordulója van. A honlapon tehát személyekre hívjuk fel a figyelmet, „Tudósnaptár”-t szerkesztünk. Események évfordulói nem szerepelnek a naptárban.

A világhálón számos honlapot találunk, amelyek háttérében tudósadatbázis (is) van, de szolgáltatásaival mind más-más célt szolgál. Ezek közül sokat áttekintettünk, egy részüket forrásként is használjuk. Az „*Eric Weisstein's World of Science*” [15] például enciklopédia-szerű gyűjtemény a matematika, kémia, fizika és csillagászat területén, emellett biográfiai adatbázist is szolgáltat; a tudományterületeket egyes részterületek szerint is tagolja. Példaképpen említhetjük még a „*Today in Science History*” [49] honlapot is, amely naponta közöl rövid szócikket aznap született vagy elhunyt természettudósokról. Ez az oldal kereskedelmi vállalkozás, reklámokat is tartalmaz. A példákat megtekintve láthatjuk, hogy a célok részben tágabbak, más téren azonban szűkebbek.

Magyar viszonylatban a HTN a Neumann Ház által létrehozott, és jelenleg az *Országos Széchényi*

Könyvtárban működő „*Jeles Napok*” [19] portállal hasonlítható össze. Az utóbbi azonban csak jeles magyar személyekről tartalmaz életrajzi adatokat, külföldiekről nem.

Mivel a HTN elsősorban fizikusok, fizikatanárok számára készül, a gyűjtőkört úgy határoztuk meg, hogy a műszaki és természettudományokban, matematikában, számítástechnikában működött magyar és külföldi tudósok, feltalálók, a tudomány és technika aktív művelői évfordulóinak adatait gyűjtjük. A szakterületek közül a fizika, matematika, számítástechnika területén van nagyobb hangsúly, a további tudományágak, vagyis a kémia, biológia, műszaki tudományok, orvostudományok területén erősebb szűrést végzünk. A nemzeti hovatarozást, illetve működési helyet tekintve a nemzetközi gyűjtőkörön belül kiemelten gyűjtjük a magyar, illetve a magyar vonatkozású személyek adatait. Fontos feladatunknak tekintjük azokról a kiváló szakmai és pedagógiai felkészültségű magyar középiskolai tanárokról, az ún. „tudós tanárok”-ról való megemlékezést is, akik oktató munkájuk mellett tudományos tevékenységet is végeztek, kiemelkedő tanáregyéniségek voltak, jelentősen hozzájárultak koruk oktatási színvonalának javításához, kitűnő tanítványokat neveltek.

EI kellett döntenünk, hogy milyen évfordulókról emlékezünk meg. Ha csak az általában kereknek tekintett 25, 50 stb. éves évfordulókat szerepeltetjük, sok jeles tudós belátható időn belül nem jelenik meg az adatbázisban. Ezért „kerek”-nek tekintünk minden 5-tel osztható (5, 10, 15 stb. éves) születési vagy halálozási évfordulót. 2007 januárja óta tehát egy tudós aznap kerül be az adatbázisba, amikor születésének vagy halálának ilyen értelemben kerek évfordulója van. Így 5 év alatt, 2011 végére tehető teljessé az adatbázis.

Elsődleges célunk nem online lexikon készítése volt, hanem a megemlékezésben szereplő tudósokról minél több, az interneten megtalálható információ, forrás összegyűjtése és közzététele. Egy-egy személyről rövid bevezető életrajzi leírást, lehetőség szerint fényképet is közlünk. Ehhez kapcsolódik az illető tudós életére és munkásságára vonatkozó internetes dokumentumokra mutató linkgyűjtemény.

A História – Tudósnaptár szerkesztése folyamán megkülönböztetett figyelmet szentelünk azoknak a személyiségeknek, akik születésük, életük, tevékenységük révén Magyarországhoz kötődnek. Róluk hónapvégi összefoglaló emlékeztetők is

készülnek, amelyeket a Fizinfo levelezési listán is közzétesszük.

Természetesen igyekeztünk áttekinteni a magyar Interneten megtalálható meglehetősen nagyszámú évfordulónaptárt. Úgy láttuk azonban, hogy az általunk megfogalmazott követelményeket, igényeket együttesen egyik sem teljesíti. Ezért is úgy gondoljuk, hogy ez a szolgáltatás bizonyos mértékig hézagpótló és valós igényt elégít ki.

Az adatok szerkesztése

Mint már írtuk, a fejlesztés viszonylag gyors elhatározás alapján kezdődött, ezért eleinte egészen egyszerű megoldásokat alkalmaztunk HTML fájlok formájában. A lista egy címsorral bevezetve tartalmazta a napi dátumot, az aznap évfordulás tudósok nevét, születési és halálozási idejét és helyét. Ezt követte egy rövid életrajzi összefoglaló és egy fénykép, ha ezt sikerült megszerezni. Innen egy utaló mutatott egy másik weboldalra, amelyen összegyűjtöttük a tudósra vonatkozó internetes dokumentumok hivatkozásait. Az ilyen szócikkek-ből álló, napról-napra kézi szerkesztéssel előállított lista jelentette a História – Tudósnaptár honlapot.

Az adatok mennyiségének növekedésével hamar láthatóvá vált, hogy összetettebb módon kell a feladatot megoldanunk, hogy ki tudjuk elégíteni a főleg a fizikusok és a tanárok részéről felmerült igényeket. Ezért a honlapot adatbázis-alapúvá alakítottuk. Egy évvel a História – Tudósnaptár megjelenése után, 2008 tavaszára feltöltöttük az adatbázist az addig összegyűlt csaknem 1000 tudós adataival, és elindítottunk néhány szolgáltatást, például többféle keresési és böngészési lehetőséget építettünk be. A szolgáltatásokat a későbbiekben részletezzük.

Szoftverháttér

Apache webserverver, MySQL adatbázis, PHP programozás

A História – Tudósnaptár MySQL (SQL = *Structured Query Language*) adatbázison alapszik. A KFKI web egy Apache webserveren fut. PHP (*PHP: Hypertext Preprocessor*) nyílt forráskódú programozási nyelven készítjük a dinamikus weboldalakat. Az adatokat a MySQL adatbázisok adminisztrálására készült „phpMyAdmin” programmal kezeljük.

Az adatbázis szerkezete

A „historia” adatbázisban jelenleg két táblát használunk, a „tudos” és a „link” táblát.

A „tudos” tábla rekordjai tartalmaznak minden olyan adatot, amely közvetlenül a tudóshoz tartozik, például: név, születési és halálozási adatok, foglalkozás, rövid életrajz (szócikk). A név egy standard formája az adatbázis kulcsa, ezen keresztül kapcsolódnak egymáshoz a táblák. A születési és a halálozási dátumok a keresés legfontosabb adatai. A „link” tábla rekordjai a tudóshoz kapcsolódó egyes internetes dokumentumokra való hivatkozásokat, azok webcímét (URL) tartalmazzák. Különös gondot fordítunk a források korrekt megjelenítésére. A leggyakrabban használt források listája a felhasználó számára az „Ajánlott honlapok és más források” fájlból elérhető (<http://www.kfki.hu/physics/historia/historia/ajanlott.php>).

Szolgáltatások

A História – Tudósnaptár naponta frissülő tartalommal jelenik meg az interneten. A HTN honlapja (<http://www.kfki.hu/historia>) (2. ábra) egy statikus megjelenésű, ám dinamikusan változó tartalmat magában foglaló fejléccel kezdődik, majd a tudósok szócikkeit tartalmazó listával folytatódik, ahol a lista időrendje fordított, vagyis az adott napon évfordulás tudósok jelennek meg legelőbb, majd az adott hónap összes tudósa. A napi listák a magyar tudósokkal kezdődnek, őket követik a külföldiek.

A **fejléc** foglalja magába a keresési és a további böngészési lehetőségeket:

- Az „Olvass el!” feliratra kattintva összefoglaló tájékoztatást és rövid használati útmutatót olvashatnak a látogatók (<http://www.kfki.hu/physics/historia/historia/olvassel.php>). Itt „Ajánlott honlapok és más források” címen felsoroljuk a HTN leggyakrabban használt forrásait is.
- **Keresés dátum szerint:** a jobb felső sarokban megjelenő naptár segítségével kiválaszthatjuk valamely hónap egy napját. Erre kattintva születési évük szerint rendezve megkapjuk mindazoknak a névsorát, akik akármelyik évben az adott napon születtek vagy haltak meg, tehát nem csak a kerek évforduló személyeiét.

MTA KFKI - Csillebérc

FRISS | Kampusz | Tudomány
Események | Hálózat | Oktatás
Tartalom | Könyvtár | Pályázatok

Keresés a KFKI oldalain

Tudósnaplár
História

História - Tudósnaplár
Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók

Előzetes | Emlékeztető | Javaslatoik? | Olvass el!

2010 | Január

H	K	Sz	Cs	P	Sz	V
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

A, Á B C Cs D E, É F G Gy H I, Í J K L M N Ny O, Ó, Ő P Q R S Sz T U, Ú V W X Y Z Zs ^ Név: Keresés

2010. jan. 2. **Ortvay Rudolf halálának 65. évfordulója**
Miskolc, 1885. jan. 1. - Budapest, 1945. jan. 2.

Fizikus, egyetemi tanár
Budapesten és Göttingenben járt egyetemre, majd Kolozsváron doktorált fizikából. [Tangl Károly](#) segítségével nyert ösztöndíjat [Debye-hoz](#) Zürichbe és [Sommerfeldhez](#) Münchenbe. Kolozsváron, majd a trianoni döntést követően Szegeden lett az elméleti fizika tanára. Ismét csak Tangl Károly segítségével került 1928-ban Budapestre, egyetemünk elméleti fizika tanszékére. Elsősorban az ő érdeme, hogy a magyar elméleti fizika felzárkózott a világszínvonalhoz. Szoros kapcsolatot tartott a külföldi egyetemeken működő magyar fizikusokkal. Fizikai kollokviumokat szervezett a legmodernebb elméletek megtárgyalására, ezekre hazahívta előadónak [Neumann Jánost](#), [Wigner Jenőt](#), [Lánczos Kornélt](#), [Teller Edét](#), Tisza Lászlót. "Az anyag korpuszkulánis elmélete" c. egyetemi tankönyve, amely az akkor még csak 1-2 éve felfedezett kvantummechanika szellemében íródott, 1927-ben jelent meg. Rendkívül olvasott, széles látókörű ember volt, aki a fizika mellett a matematika, a csillagászat, a biológia, a filozófia de még az archeológia területén is élvezettel kalandozott. (Dr. Radnai Gyula)

[Web dokumentumok](#)

2. ábra A História – Tudósnaplár honlapja

- **Keresés év, illetve hónap szerint:** a naptár felett legördülő menüből kiválasztható az év és a hónap. A HTN-ben lekérdezhetők 2007 előtti évfordulók 5 évre (60 hónapra) visszamenőleg is. Felhívjuk azonban a figyelmet arra, hogy az adatbázisban csak azoknak az adatai szerepelnek, akik 2007 januárja óta kerültek be születésük vagy haláluk évfordulója alkalmával. E sorok írásakor (2011. május) még nem szerepel például *Simonyi Károly*, akinek adatai 2011. október 9-én, halálának 10. évfordulóján jelennek meg először, majd ismét szerepelnek október 18-án, születésének 95. évfordulóján. Tehát egyelőre nem találhatjuk meg azokat a tudósokat, akik születésének is és halálának is csak 2011 májusa után lesz kerek évfordulója.
- **Keresés név szerint:** a fejléc végén található ABC betűire kattintva a kiválasztott betűvel kezdődő nevű tudósok hosszú listáját kapjuk. Ezen az oldalon egy-egy tudóst kiválasztva ugyancsak eljutunk a keresett tudós szócikkéhez. A keresőablakban pedig ún. prediktív kereséssel, vagyis a tudós nevéből néhány betűt beírva, már megjelenik a beírt karaktersorozattal kezdődő nevű tudósok listája, amelyből kiválasztható a keresett tudós.
- **Havi előzetes listák:** az „Előzetes” felírra kattintva megkapjuk azoknak a tudósoknak a névsorát, akiknek a következő 30 nap folyamán kerek születési vagy halálozási évfordulója lesz,

tehát akiknek szócikke a következő 30 nap valamelyikén a História – Tudósnaplárban megjelenik (3. ábra). Ezzel szeretnénk a figyelmet a közelgő évfordulókra irányítani. A listán dőlt betűvel írjuk a magyar tudósok nevét, a nem magyaroknál pedig feltüntetjük az illető nemzetiségét. Piros színnel jelöljük a Nobel-díjasokat. A név a legtöbb esetben már kattintható, és a tudóshoz tartozó – a megjelenésig még esetlegesen bővülő – weblapra viszi az érdeklődőt.

- **Havi emlékeztető listák:** az „Emlékeztető” felírra kattintva összefoglaló listát kapunk azokról a személyekről, akiknek a kiválasztott hónapban van évfordulójuk, és születésük, életük, tevékenységük által Magyarországhoz kötődnek. Alapesetben az aktuális hónaphoz kapcsolódó listát kapjuk meg, de a naptár felett kiválasztható a kívánt év és hónap. Ezek az emlékeztetők havonta a Fizinfo levelezési listán is megjelennek. Ezáltal a KFKI web-et esetleg ritkábban böngésző fizikatanárok, fizikusok figyelmét hívjuk fel tudós elődeink évfordulóira.

A fejléctet a **szócikkek** követik (4. ábra). A szócikkek a következő részekből állnak:

- név – (a név megadásánál figyelembe vesszük az összetett neveket, az előneveket, az esetleges különböző nyelvű írásmódokat is);
- születési hely, idő;
- halálozási hely, idő;

- foglalkozás;
- rövid életrajzi összefoglaló – (az összefoglalóban szereplő más híres emberek nevére lehet kattintani);
- hivatkozás az internetes dokumentumlistára;
- kép a tudósról (ha van).

A História – Tudósnaplóra több módon is törekszünk felhívni a figyelmet: a KFKI web legnagyobb forgalmú oldalán, a legújabb híreket tartalmazó FRISS lapon megjelennek az aznapi bejegyzések, és a havi Emlékeztető-ket a Fizinfo listán közzé tesszük.

História - Tudósnapló
Előzetes

Előzetes Emlékeztető Javaslatok? Olvasd el!

A, Á B C Cs D E, É F G Gy H I, Í J K L M N Ny O, Ó, Ő, Ö P Q R S Sz T U, Ú V W X Y Z Zs ^ Név: Keresés

A következő hetekben az alább felsorolt neves tudósokra emlékezhetünk születésük vagy haláluk kerek (5, 10, stb.) évfordulója alkalmából: (magyar tudósok dőlt betűvel)

máj. 18.	Bošković, Ruder - dalmát jezsuita természettudós	1711-1787	300 éve született
	Du Vigneaud, Vincent - amerikai biokémikus, Nobel-díjas	1901-1978	
máj. 19.	Guszmán József - orvos	1875-1956	
	Újhelyi Sándor - vegyész	1902-1996	
máj. 20.	Baintner Ferenc - mezőgazdasági vegyész	1871-1948	
	Kolumbusz Kristóf - olasz felfedező	1451-1506	
	Euwe, Max - holland matematikus	1901-1981	
máj. 21.	Görgy Artúr - vegyész	1818-1916	
	Grossmann Ignác - fizikus	1823-1866	
	Radó Ferenc - matematikus	1921-1990	
	Dürer, Albrecht - német festő	1471-1528	
	Scheele, Carl Wilhelm - svéd vegyész	1742-1786	
	Fleming, Williamina - amerikai csillagász	1857-1911	

3. ábra Részlet az „Előzetes”-ből

História - Tudósnapló
Web dokumentumok

Előzetes Emlékeztető Javaslatok? Olvasd el!

A, Á B C Cs D E, É F G Gy H I, Í J K L M N Ny O, Ó, Ő, Ö P Q R S Sz T U, Ú V W X Y Z Zs ^ Név: Keresés

Bogdanich Imre Dániel
(1762-1802)
Csillagász, geodéta

- [Bartha Lajos-Könnnyű József-Pischné Könnnyű Edina: Magyarországi csillagászok életrajzi lexikonja](#) (Ponticulus Hungaricus)
- [Vargha Domokosné: Bogdanich Imre Dániel - A Mappa Hungariae csillagásza](#) (Élet és Tudomány - Sullinet)
- [Bartha Lajos: Bogdanich Imre Dániel felsőgeodéziai méréseinek eredményei Lipszky Magyarország-térképének tükrében \(Lipszky emlékülés és kiállítás, előadások \(1998. XII. 14.\)\)](#) (ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék)
- [Magyar Életrajzi Lexikon 1000-1990](#) (MEK)
- [Fizikus arcképcsarnok](#) (Fizikai Szemle)

[Bogdanich Imre Dániel rövid életrajza](#)

KFKI Home > NEW > História - Tudósnapló Copyright info webmaster@sunserv.kfki.hu

4. ábra Példa dokumentumlistára (Bogdanich Imre Dániel)

MTA KFKI - Csillebérc

FRISS | Kampusz | Tudomány | Keresés
 Események | Hálózat | Oktatás | Telefonkönyv
 Tartalom | Könyvtár | Pályázatok | ok

2011. május 17.

Friss info / New items - 2011 Május / May

[korábbi / earlier](#)

☑ az adott dokumentum környezetébe visz. / Click on the ☑ to see more about the topic!

date of edition

May 17. ☑ **História - Tudósnaptár** - Ma 40 éve halt meg [Gombás Pál](#) fizikus, 30 éve halt meg [Pásztorniczky Lajos](#) villamosmérnök, 175 éve született [Lockyer, Norman](#) brit csillagász és 10 éve halt meg [Lions, Jacques-Louis](#) francia matematikus

☑ **RMKI theory lunch seminar** - máj. 20. 11:00 - Sreekanth V.(Ahmedabad, India): Cavitation and Thermal Dilepton Production in QGP

☑ **RMKI theory lunch seminar** - máj. 20. 14:00 - Balázs Márton (BME, Sztohasztika Tanszék): Egy mikroszkopikus konkavitás tulajdonság és $t^{1/3}$ -fluktuációk sztohasztikus kölcsönható részecskerendszerben

May 16. ☑ **História - Tudósnaptár** - Ma 135 éve született [Schilling Zoltán](#) gépészmérnök, 80 éve született [Hodány László](#) vegyészmérnök, 190 éve született [Csebisev, Pafutyij Lyovics](#) orosz matematikus, mechanikus, 180 éve született [Hughes, David E.](#) angol mérnök, feltaláló és 100 éve született [Todd, John](#) amerikai matematikus

☑ **KFKI RMKI pályázati felhívása** fiatal kutatói álláshelyek betöltésére - a pályázat beérkezésének határideje: 2011. július 1. 15:00 óra

☑ **Egy kis esti fizika** - máj. 17., Pécs - Kiss Máttyás- Szász János (PTE, Pécs): Palackozott katódsugarak és zenélő villámok

☑ **ELFT Részecskefizikai szeminárium** - máj. 18. - Y. Nir: Flavor physics: past, present and future;

História - Tudósnaptár 2011.05.17

SAJNOS NINCSEN KÉP

5. ábra A FRISS lap eleje

Egy újabb fejlesztés eredménye egy bármely weboldalba beilleszthető modul, amely az aznapi évfordulós tudósok arcképét ábrázoló képsor megjelenítésével közvetlenül elvezet a tudósok szócikkéhez az 5. ábrán látható FRISS-oldali bejegyzésnek megfelelően. Az egeret az egyes képek fölé húzva feltűnik egy színes sáv, amelyben a tudós neve és néhány adata olvasható. Az egyes képekre kattintva eljutunk az illető szócikkéhez.

A képsort előállító modul a http://www.kfki.hu/physics/historia/historia/kepsor_readme.php címről letölthető. A szöveg tájékoztat a modul weboldalba való beillesztésének szoftverfeltételeiről. Paraméterezéssel beállítható a képsor vízszintes vagy függőleges elrendezése, a keret vastagsága, a háttér színe, a kép mérete, valamint az, hogy mutasson-e minden tudóst, akinek évfordulója a mai napra esik, vagy csak azokat, akiknek öttel osztható, kerek évfordulója van (ez az alapértelmezés).

Fontosabb felhasznált források

A História – Tudósnaptár építésénél igen nagyszámú adatforrást használtunk fel. A hivatkozások száma jelenleg kb. 33 000, ez a szám ez év végéig még bizonyosan növekedni fog. Az adatforrások

jellege széles skálát mutat. Természetesen használtunk elsősorban magyar és angol nyelvű, de egyes esetekben német és orosz nyelvű általános vagy egyes területekre korlátozódó online lexikonokat, enciklopédiákat, Wikipédia gyűjteményeket. A leggyakrabban használt források listája az „Ajánlott honlapok és más források” fájlból elérhető, és cikkünk végén az irodalomjegyzékben is felsoroljuk őket. Néhány fontosabb forrást itt kiemelünk: magyar tudósok szócikkeinek írásában sokszor támaszkodhattunk az alábbi, hálózaton nem elérhető művekre: Markó László & al.: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–2002 [26], Nagy Ferenc & al. [szerk.]: Magyar Tudóslexikon A-tól Zs-ig, [28]. Fontos, interneten elérhető forrásunk volt számos, a *Magyar Elektronikus Könyvtárban* (mek.oszk.hu), illetve az *Elektronikus Periodika Archívumban* (epa.oszk.hu) fellelhető dokumentum. A hálózaton elérhető lexikonok, adatbázisok közül a *Magyar Életrajzi Lexikont* [22], a *Petőfi Irodalmi Múzeum* által szerkesztett *Magyar Életrajzi Index* adatbázist [32] említjük. Természetesen hivatkozunk a magyar, az angol, egyes esetekben a német nyelvű Wikipédia szócikkeire [51], [52], [53] és a *Kempelen Farkas Digitális Tankönyvtárban* található összefoglaló munkákra [21], [31], [50]. Sokszor utalunk a *Fizikai Szemle* [16], a *Természet Világa* [42] interneten elérhető cikkeire.

Ezek mellett igen nagyszámú hasznos anyagra hivatkozunk egyetemek, főiskolák internetes oktatási, vagy az egyetem, főiskola történetére vonatkozó dokumentumai közül. Sok esetben helyi vonatkozású, városi, megyei, iskolai gyűjteményekben található tudománytörténeti anyagokra is elhelyezünk utalókat.

Végül meg kell említenünk, hogy az adatbázis építése során számos olyan dokumentumot, amely eredetileg nem volt a hálózaton megtalálható, a munka során a szerző, illetve a dokumentumot rendelkezésünkre bocsátó jogtulajdonos engedélyével magunk vittünk fel a KFKI web-re és tettünk így elérhetővé.

Összegzés

A História – Tudósnaplár létrehozására egy régi hiányérzet, elsősorban a méltánytalanul feledésbe merült természettudós tanárok emlékezetének megőrzése is készített. A visszajelzések és a statisztikák alapján úgy tűnik, hogy sikerült hiánypótló munkát végezni a célként kitűzött ismeretterjesztésben és figyelemfelkeltésben. A HTN kezdőlapját átlagosan 2000 ember keresi fel havonta, legtöbbször a Google-ban keresve jutnak honlapunkra. Pozitív visszacsatolásként értékelhető, hogy számtalan e-mailben kapunk kiegészítő vagy korrigáló adatokat, dokumentumokat, gyakran közvetlen leszármazottaktól, családtagoktól, tanítványoktól, vagy munkatársaktól. Mindig szívesen fogadjuk, ha javaslat érkezik egy-egy új tudós felvételére. Természetesen ilyen esetekben megvizsgáljuk mind a javaslatot, mind a javaslattevő hitelességét.

Folyamatosan törekszünk arra, hogy a HTN minél egyszerűbben minél többet nyújtson a látogatóknak. Terveink közt szerepel a keresési lehetőségek bővítése.

A fényképek és dokumentumok terén figyelünk arra, hogy a szerzői jogokat tiszteletben tartva járjunk el. Az internetes hivatkozásoknál minden esetben feltüntetjük a forrást.

Eddig mintegy 3600 szócikk került be az adatbázisba, a hivatkozások száma 33 000 körül van. A linkek karbantartásában a rendszeresen futtatott link checker program segít. Mivel az ötéves periódicitás miatt a HTN 2011 végére mondható teljesnek, még jelentős állománygyarapodás várható. Természetesen addig is és utána is felvesszünk

olyan tudósokat, akik kimaradtak a gyűjtésből, de érdemesek a felvételre, vagy pedig 2007 óta hunytak el.

A szerzők köszönetet mondanak az MTA KFKI Rézszecke- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központja munkatársainak, *Kőrösi Magdának* és *Schildné Sas Erikának*, akik az adatgyűjtésben és szerkesztésben működtek közre, *Selmeci Bélának*, az *MTA Szilárdtestfizikai Kutatóintézet* munkatársának a szoftvermodulok megírásáért. Külön köszönettel tartozunk mindazoknak, akik adatokkal, kiegészítésekkel, helyesbítésekkel, képek vagy dokumentumok rendelkezésre bocsátásával járultak hozzá az adatbázis építéséhez, különösen dr. *Radnai Gyulának*, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem* docensének és *Bartha Lajos* csillagásztörténésznek, akik számos szócikk elkészítésével, kritikával és tanácsokkal segítették munkánkat.

A HTN-ről a szerzők beszámoltak a 2011. évi kaposvári Networkshopon. Az előadásról videofelvétel készült, amely megtekinthető a http://videotorium.hu/hu/recordings/details/2857,Historia_Tudosnaplar címen.

Irodalom

- [1] A BME OMIKK Tudomány- és technikatörténeti archívuma – Rövid életrajzok gyűjteménye. = <http://www.omikk.bme.hu/archivum/magyarok/hu/magyarok/index.htm>
- [2] A magyar vegyészet arcképcsarnoka a Magyar Vegyészet Múzeumában. = <http://www.kfki.hu/chemonet/hun/mvm/arc/index.html>
- [3] A Nemzeti Évfordulók Titkársága kiadványai (2004-). = <http://www.emlekev.hu/letoltes/kiadvanyaink/index.html>
- [4] A Pallas Nagy Lexikona, 1893–1900. = <http://mek.oszk.hu/00000/00060/html/index.htm>
- [5] A régmúlt és a közelmúlt fizikusai – Beszélgetés Füstöss Lászlóval. = http://www.otka.hu/print.php?akt_menu=1780&
- [6] BARTHA Lajos – KÖNNYŰ József – PISCHNÉ KÖNNYŰ Edina: Magyarországi csillagászok életrajzi lexikonja (Ponticulus Hungaricus). = <http://members.iif.hu/visontay/ponticulus/rovatok/lim/es/bartha-magyar-csillagaszok.html>

- [7] BORBÁS Józsefné & al. [szerk.]: Természet-tudományi és tudománytörténeti dokumentumok. = <http://mek.oszk.hu/03200/03286/>
- [8] BÖDŐK Zsigmond: Magyar feltalálók a közlekedés történetében. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2005. ISBN 80-89032-63-X. = <http://mek.oszk.hu/08500/08547/08547.pdf>
- [9] BÖDŐK Zsigmond: Magyar feltalálók a repülés történetében. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2002, ISBN 80-89032-19-2. = <http://mek.oszk.hu/03200/03277/03277.pdf>
- [10] BÖDŐK Zsigmond: Magyar feltalálók a távközlés történetében. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2005, ISBN 80-89032-64-8. = [http://mek.oszk.hu/04500/04500.pdf](http://mek.oszk.hu/04500/04500/04500.pdf)
- [11] BÖDŐK Zsigmond: Magyar feltalálók az autók történetében. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2003, ISBN 80-89032-32-X. = <http://mek.oszk.hu/03300/03370/03370.pdf>
- [12] BÖDŐK Zsigmond: Nobel-díjas magyarok. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2005, ISBN 80-89032-62-1. = <http://mek.oszk.hu/08400/08484/08484.pdf>
- [13] EMEDI, Alexander & al.: A múlt magyar orvostörténeti eseményei, Piliscsaba, Budapest, MATI, Semmelweis Orvostört. Múz., Kvt. és Lvt., 2002 [S.I.], Tonyo-Gráf. = <http://mek.oszk.hu/05400/05412/>
- [14] Eötvös Loránd munkái és méltatása. = <http://mek.oszk.hu/02000/02054/>
- [15] Eric Weisstein's World of Science. = <http://science.world.wolfram.com/>
- [16] Fizikai Szemle. = <http://www.kfki.hu/fszemle/>
- [17] GAZDA István – KAPRONCZAY Károly: Az Orvosegyesület 1945 előtti neves orvostörténész tagjainak munkásságáról (Magyar Orvostörténelmi Társaság). = <http://www.mot.tudomanytortenet.hu/pdf/02.pdf>
- [18] HORVÁTH Miklós: A világ működése. = <http://www.vilaglex.hu/>
- [19] Jeles Napok, Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ – 2006. = <http://jelesnapok.oszk.hu>
- [20] KÁNTOR Sándorné: Tudós matematikatanárok Hajdú, Szabolcs és Szolnok megye középiskoláiban 1850-1948. 2. javított, bővített kiadás. ISBN: 978-963-06-7231-3. = <http://mek.oszk.hu/07200/07238/>
- [21] KAPRONCZAY Károly: Magyar Orvoséletrajzi Lexikon. Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, 2004. = <http://www.tankonyvtar.hu/altalanos-orvostudomany/magyar-orvoseletrajzi-080905-36>
- [22] KENYERES Ágnes [szerk.]: Magyar Életrajzi Lexikon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967–1994 ISBN:963-85433-5-3-[!]. = <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/index.html>
- [23] KFKI – Magyar természettudományi és tudománytörténeti dokumentumok gyűjteménye. = <http://www.kfki.hu/tudtor/>
- [24] LÉH István – KOLTAI András [szerk.]: Catalogus Religiosorum Provinciae Hungariae Ordinis Scholarum Piarum 1666-1997. Budapest, Magyar Piarista Tartományfőnökség, 1998.
- [25] Magyar Tudomány- és Technikatörténeti Műhely (KISS Csongor: Élet és Tudomány – Krónika). = <http://www.kfki.hu/tudtor/kisscs.html>
- [26] MARKÓ László – BURUCS Kornélia – BALOGH Margit – HAY Diana: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–2002. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ – Tudománytár, 2003.
- [27] MTE SZ technikatörténeti oldalai = <http://www.scitech.hu/mtesz.scitech.hu/00home/00home.htm>
- [28] NAGY Ferenc & al. [szerk.]: Magyar Tudó lexikon A-tól Zs-ig. Budapest, BETTER – METESZ – OMIKK, 1998.
- [29] National Academy of Sciences – Biographical Memoirs. = http://www.nasonline.org/site/PageServer?pagename=MEMOIRS_A
- [30] NNDB: Tracking the entire world – . = <http://www.nndb.com/>
- [31] PATKÓS András [szerk.]: Oxford – Fizika kislexikon. Typotex Kft., 2007. = <http://www.tankonyvtar.hu/konyvek/oxford-typotex-fizikai/oxford-typotex-fizikai-081029-30>
- [32] Petőfi Irodalmi Múzeum – Magyar Életrajzi Index. = <http://www.pim.hu/>
- [33] Ponticulus Hungaricus – életrajzok. = <http://members.iif.hu/visontay/ponticulus/jegyzetek/eletrajzok/>

- [34] RADNAI Gyula: 375 éves egyetemünk fizika tanszékeinek vázlatos története (ELTE TTK Fizikai Intézet). = <http://ion.elte.hu/egyetemtortenet/egyetemtortenet.html>
- [35] RADNAI Gyula: Az Eötvös-korszak, (Fizikai Szemle XLI. évf. 10. szám, 1991. október/10.) = <http://www.kfki.hu/fszemle/archivum/fsz9110/rgy9110.html>
- [36] RADNAI Gyula: Eötvös Loránd és a Természettudományi Közlöny, (Természet Világa,) 141. évf. 9. sz. 2010. szeptember. = <http://www.termeszettvilaga.hu/szamok/tv2010/tv1009/radnai.html>
- [37] RADNAI Gyula: Rezgések és hullámok – Az elektromágneses hullámok tanításáról, (Fizikai Szemle XXX. évf. 7. szám, 1980./ július 7.) = <http://www.kfki.hu/fszemle/archivum/fsz1980/radnaigy8007.html>
- [38] RADNAI Gyula: Séta az Aulában (ELTE TTK Fizikai Intézet). = <http://www.kfki.hu/physics/historia/Seta3.htm>
- [39] RADNAI Gyula: Szilárd Leó iskolái (Fizikai Szemle XLVIII. évf. 2. szám, 1998. február/2.) = <http://www.kfki.hu/fszemle/archivum/fsz9802/szleo9802.html>
- [40] RADNAI Gyula: Teller Ede az Eötvös-versenyen (Debreceni Szemle, XII. évf. 4. szám, 2004. április). = http://www.kfki.hu/physics/historia/t/e/teller/radnai_debrsz.html
- [41] SZINNYEI József: Magyar írók élete és munkái. Budapest, Hornyánszky, 1891–1914. = <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/index.htm>
- [42] Természet Világa – Természettudományi Közlöny. = <http://www.termeszettvilaga.hu/>
- [43] The Catholic Encyclopedia. = <http://www.newadvent.org/cathen/>
- [44] The Internet Encyclopedia of Science. = <http://www.daviddarling.info/index.html>
- [45] The Nobel Prize. = http://nobelprize.org/nobel_prizes/
- [46] The-Moon Wiki. = <http://the-moon.wikispaces.com/Introduction>
- [47] Timeline of Nobel Winners. = <http://www.nobel-winners.com/>
- [48] The MacTutor History of Mathematics archive. = <http://www-history.mcs.st-and.ac.uk/>
- [49] Today in Science History. = <http://www.todayinsci.com/>
- [50] TÓTH János [szerk.]: Oxford – Matematika kislexikon, Typotex Kft., 2007. = <http://www.tankonyvtar.hu/konyvek/oxford-typotex/oxford-typotex-081030-43>
- [51] Wikipedia. = <http://de.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Hauptseite>
- [52] Wikipedia. = http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page
- [53] Wikipédia. = <http://hu.wikipedia.org/wiki/Kezd%C5%91lap>
- [54] Wolfram Mathworld = <http://mathworld.wolfram.com/>
- [55] ZEMPLÉN Jolán, M.: A magyarországi fizika története 1711-ig. Budapest, Akadémiai K., 1961. = <http://mek.oszk.hu/07200/07228/>

Beérkezett: 2011. VI. 24-én.

Szalay Istvánné

a MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központ informatikai munkatársa, webszerkesztő.
E-mail: szalay@mail.kfki.hu

Vámos Judit

a MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központ munkatársa.
E-mail: vamos@mail.kfki.hu

Zimányi Magdolna

a MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központ külső munkatársa.
E-mail: mzimanyi@mail.kfki.hu

Zavarosban halászók: villanások az üzleti információs piac kétes zónájából

Gazdasági válsággal és megszorításokkal terhelt világunkban felértékelődik az információ értéke. Ennek velejárója, hogy az élet minden területén, így az üzleti információ szolgáltatásban is megjelentek azok a leleményes vállalkozók, akik törvénytelen vagy sokszor ugyan törvényes, de etikailag megkérdőjelezhető, illetve megtévesztő ajánlatokkal – főképp a dezinformálásra támaszkodva – ostromolják kiszemeltjeiket, majd – sok esetben – könnyen szerzett bevételt könyvelhetnek el. Rendhagyó tanulmányunk az üzleti információs szolgáltatások legvitatottabb kínálati szegmensébe nyújt a könyvtári és információs szakemberek számára is bepillantást.

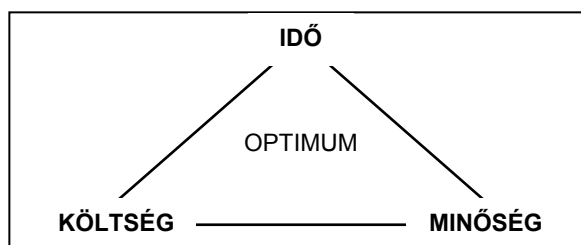
Janus-arc: jó is, rossz is

A *Science Magazin*ban közölt kutatási eredmények szerint, ötször több információt szerzünk naponta, mint húsz éve, és a számítógépeken tárolt adatok mértéke 18 havonta megduplázódik, köszönhetően a digitális eszközök – analóg társaik rovására végbement – térhódításának.¹ Talán felesleges is hangsúlyozni, hogy napjainkra az *aktív információhasználat* minden piaci szereplő számára létkérdéssé vált. A rendelkezésre álló hatalmas információtömegeből azonban a *releváns* (nézetünk szerint: a megfelelő információ, megfelelő időben, helyen, minőségben, formában, árban, mennyiségben jusson el²) információk szűrése a legégetőbb kihívás. Ebbe a folyamatba azonban közbeszólhatnak zavaró tényezők, ahogy *Shannon* kommunikációelméleti modelljében megtalálhatjuk a *zaj* fogalmát, amely gátolja az adó és a vevő közötti kívánatos színvonalú információáramlást.³

Tanulmányunknak nem célja az *információgazdálkodás* alapjainak részletekbe menő taglalása, de a téma bevezetéseképpen rögzítünk néhány – közszájon forgó, esetenként már szerzőhöz nem is kötődő – elterjedt axiómát, amelyeket igyekszünk maradéktalanul alátámasztani:

- Az információ hatalom.
- A kevés információnál csak egy rosszabb van: a túl sok.
- Az információval lehet élni és visszaélni.
- „Az információ drága: csak a hiánya kerül többbe.” (*Lord Raleigh*)
- „Az információ drága, de hülyének lenni sem olcsó.” (*Pázmándi Gyula*)

Az *információmenedzsmentre* is levetíthető ún. *hármasszabály* (1. ábra) szerint nem tipikus költség, minőség és idő szempontjából egyaránt *optimális* terméket előállítani vagy szolgáltatást nyújtani. Könnyen beláthatjuk ezt, hiszen „jó munkához idő kell” vagy „olcsó húsnak híg a leve” alapon az információs termék árában is szerepelnie kell a tényleges ráfordításoknak (és profitorientált szervezeteknél a haszonnak), ugyanúgy, ahogy a mindennapokban sem tudunk kiváló minőségű árucikkhez gyorsan és olcsón hozzájutni. Ennek alátámasztására, a kínálati oldalról két példa: Budapest belvárosában, a *Haris* közben működő híres *Vass cipőüzletben*, személyre készített lábbelit lehet rendelni, kiváló kivitelben, prémium áron, megrendelésre („lábra szabva”)⁴ vagy az ország utcáit szórólapokkal, újságreklámokkal elárasztó kereskedelmi egységekben – a fogyasztókat különböző trükkökkel megtévesztve, roppant alacsony összegekért – kínálnak azonnal elvihető cipőket: „Csődeljárás! Üzletünk elleni csődeljárás miatt kiárusítást tartunk. – Időpont megjelölése. – Világmárkás olasz-spanyol női-férfi-gyermek bőrcipők-sportcipők! -95 %! 20 000,-Ft helyett 500,-Ft.”⁵

1. ábra Az információszerzést meghatározó kulcstényezők

Információs ajánlatok dömpingje

Hasonlóan élelmeselek, akik „iparszerűen” kihasználják az erre nyitott döntéshozók *bizalmát, tájékozatlanságát*, természetesen az *információs piac* szereplői között is találhatóak. A magyarországi kisvállalkozókra szűkítve a kört elmondható, hogy az internet, a hálózaton elérhető információs szolgáltatások – a szerző gyakorlati tapasztalata alapján főleg az idősebb generációknál – esetenként még mindig *misztikusnak és átláthatatlannak* tűnnek, így – a hatékony marketinggel társított megkeresésekkel – jelentős nyereségre tudnak szert tenni az erre szakosodott társaságok. Ugyanúgy, mint a fantasztikus utazási ajánlatokkal, családokat jellemzően vonalas telefonszámon megkereső ügynökök vagy a nyugdíjas – tehát a biztos és fix jövedelemmel rendelkező – csoportot célkeresztbe vevő, levelezőlapos direkt marketing (DM) akciókat bonyolító, autóbuszos termékbemutató formációk.

Dolgozatunkban néhány példával illusztráljuk, hogy ma Magyarországon – elsősorban az *üzleti információ* leginkább elterjedt válfaja, a *céginformáció alaptípusának*⁶ vonatkozásában – milyen, az információs szolgáltatások *szürke zónájába* sorolható ajánlatokkal és *kínálati* módszerekkel találkozhatunk. (Az információs szolgáltatások keresleti szempontú elemzése nem célunk.)

Megtévesztés felsőfokon – a névválasztással kezdődik

Bevált gyakorlat, hogy a megrendelők kegyeiért versengő információs tanácsadók már rögtön első lépésként, *cégneveikben* is megtévesztő – állami tulajdonosra vagy közigazgatási (háttérintézményi) kapcsolatra stb. utaló – szavakat helyeznek el, mellyel a bizalom azonnali megteremtését remélik gyanútlan ügyfeleikben, akik a „*hivatalos*” szervekkel, szervezetekkel nem szeretnének ujjat húzni, hiszen működésüket minden gyanú felettinek tartják. A *Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM) Céginformációs Szolgálatának* adatbázisában⁷ kutakodva érdemes az alábbi keresőkifejezéseket – „és” logikai operátorokkal, egymással kombinálva is – lefuttatni:

- cégjegyzék,
- hivatal/hivatalos,
- közbeszerzési,
- központi,
- közületi,
- magyar,
- nyilvántartó,

- telefonkönyv-kiadó,
- tudakozó stb.

Szemléltetésül nézzünk néhány – ma is működő – társas vállalkozást:

- Cégnyilvántartó Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
- Európai Unió Tudakozó Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
- Központi Adatbázis Kft.
- Központi Adatnyilvántartó Kft.
- Központi Tanácsadó Hivatal Ügyviteli, Tanácsadó és Szolgáltató Kft.
- Magyar Cégbank Kft.
- Magyar Hivatalos Közbeszerzési Tanácsadó Kft.
- Magyar Közületi Internettudakozó és Telefonkönyvkiadó Kft.
- Online Cégjegyzék Kft.
- Országos Szakmai Tudakozó Bt.
- Teletudakozó Kft.

A telefonkönyv-háború

Többen már sportot űznek abból, hogy jól ismert szolgáltatók *védjegyeit* kísértetiesen *másolva* próbálnak érvényesülni az üzleti életben. Külön fejezetet érdemel a *MTT Magyar Telefonkönyvkiadó Kft.* farvizén evezők köre. A „normál” és a szakmai (arany oldalak) *telefonkönyvek* (címtárak) kiadása – hosszú idő óta – viszonylag biztos hirdetői kört jelent minden országban.⁸ „*Természetesen cégünk tisztában van a tisztességes piaci verseny fogalmával és betartja azok írott és íratlan szabályait. Hasonló elveket valló versenytársaink tevékenységét tudomásul vesszük. Széles elismertségünk és kiadványaink olvasottságának ismeretében ugyanakkor egyes versenytársaink tisztességtelen piaci magatartással rombolják jó hírnevünket, egyúttal hirdető partnereinket is megkárosítják. Elterjedtebb módszereik:*

- az *MTT*-éhez megtévesztően hasonló, közel azonos cégnév választása
- megtévesztően hasonló a kiadvány nevek alkalmazása
- cégünkéhez hasonló számlák kiküldése az *MTT* kiadványokban szereplő hirdetőknél.

A jogellenesen és etikátlanul fellépő piaci szereplők ellen az MTT természetesen megteszi a szükséges lépéseket. Erőfeszítéseinkhez kérjük a közönség és hirdető partnereink támogatását abban, hogy figyelmet szentelnek a kiadványokon, a szerződésekben, valamint a számlákon feltüntetett pontos megnevezésekre, emblémákra, logókra, színvilágra, a kiadványokat kiadóként jegyző, valamint a számlákat kibocsátó cégek pontos megnevezésé-

re. Kétség esetén az MTT ügyfélszolgálatára rendelkezésre áll. Kérjük tisztelt hirdető partnereinket, hogy fokozott figyelemmel járjanak el üzletkötés közben, valamint a kézhez kapott számlák kifizetése előtt. Együttes erővel csökkenhetjük a családok mozgásterét. Köszönjük!⁹ – áll az MTT honlapjának bemutatkozó részében, *Piaci verseny* címmel. Ezt megerősítendő, konkrét bírósági ítéletek és jogvitához kapcsolódó dokumentumok is letölthetők:

- Fővárosi Bíróság Gazdasági Kollégiumának 11.G.40.734/2005/8. ügyszámú ítélete a T-Könyv Kft. elleni perben;
- Magyar Üzleti Telefonkönyv Kft. közleménye a Heti Világgazdaságban (HVG) és a Népszabadságban (2. ábra).

Az MTT – amint tudomására jut újabb próbálkozások felbukkanása – honlapján már a jogi lépések megindítása előtt értesíti ügyfeleit (3. ábra).

A *Népszabadság* már 2005-ben foglalkozott a jelenséggel: „Egy számla. Ablakos borítékban érkezett, első ránézésre úgy tűnik, a Matáv, azaz a T-Com küldte. A sok éven át megszokott tipográfiával nyomtatták, a színe is az ismert szürke, barnásvörös. Olvasható rajta ügyfél-azonosító, befizetési határidő, az alján egy kitöltött csekk, amelyre

már csak a számlaszámunkat kell ráírnunk, aztán fel is adhatjuk. A fizetendő összeg pontosan 29 275 forint, magánembernek kövérkés összeg, egy cégnek viszont nem is olyan mellbevágó. Ha figyelmesebben megnézzük a levelet, ismét meglepő felfedezést tehetünk: a bal felső sarokban – bár első ránézésre úgy érzékeltük – nem a Magyar Telekom neve áll, hanem a megszokott színű, formájú betűkkel két szó: „magyar telefonkönyv.” Sőt. A számla nem is számla, hanem csupán egy számlának látszó szerződés. (...) Zavarban vagyunk, mert nem tudjuk eldönteni, hogy ennek a levélnek, illetve feladójának mi köze a ma már Magyar Telekomnak hívott egykori Matávhoz, vagy a Magyar Telefonkönyvkiadó Társasághoz (MTT), amely annak hivatalos telefonkönyveit 1991 óta ingyen juttatja el az előfizetőknek.”¹⁰

A fentiekből egyértelműen kiderül, hogy a névvásztás mellett a versenytársával kísértetiesen megegyező formátumú (betű- és színvilágú, szedéstükrű) *ál-számlák*, szerződéses ajánlatok postázása, sőt, a megszólalásig összetéveszthető URL-ek regisztrálása is a fegyvertár része (1. táblázat).

A Fővárosi Bíróság megállapítja, hogy a Magyar Üzleti Telefonkönyv Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság (1115 Budapest, Kelenföldi út 2. 6. lh.) – a továbbiakban: alperes – gazdasági tevékenységét tisztességtelenül az MTT MAGYAR TELEFONKÖNYVKIADÓ Korlátolt Felelősségű Társaság (2040 Budaörs, Baross u. 89.) – a továbbiakban: felperes – mint versenytárs és a fogyasztók törvényes érdekeit sértő módon, illetve az üzleti tisztesség követelményeibe ütközően folytatja, mivel a felperes nevével összetéveszthető Magyar Üzleti Telefonkönyv Korlátolt Felelősségű Társaság elnevezéssel jegyeztette be magát a cégjegyzékbe, és a „magyartelefonkonyv.net” domain nevet használja, amely összetéveszthető a felperes által használt „www.telefonkonyv.hu” domain névvel.

A bíróság megállapítja, hogy az alperes azzal is jogsértést követett el, hogy a felperes mint versenytárs hozzájárulása nélkül a felperes által használt „TELEFONKÖNYV” kifejezést színében és kialakításában megtévesztő formában használja számlalevelein, honlapján, illetve az ügyfeleknek megküldött közvetlen marketing termékeken.

A bíróság kötelezi az alperest a jogsértés abbahagyására, és eltiltja a további jogsértéstől: a bíróság eltiltja a „magyartelefonkonyv.net” domain név használatától; a cégnevét továbbá akként változtassa meg, hogy a cégnevében a „telefonkönyv” kifejezés önállóan, avagy a „magyar” és az „üzleti” kifejezésekkel együttesen, továbbá a „telefonkönyv” kifejezés a „magyar” vagy az „üzleti” kifejezéssel együtt ne szerepeljen.

A bíróság eltiltja az alperest attól, hogy a „TELEFONKÖNYV” kifejezést a felperes által használt formában, azaz felperesi írásmóddal és színkialakítással használja.

2. ábra A Magyar Üzleti Telefonkönyv Kft. közleménye a Népszabadságban

Forrás: http://www.mtt.hu/download/muzletitk_kozl_nepsz.pdf

3. ábra Az MTT figyelemfelhívó értesítése versenytárs tisztességtelen magatartásáról
 Forrás: http://telefonkonyv.hu/cmsarticle/8126/Aktualis_hir_-_Felhivas

1. táblázat

Az MTT – bíróság által eddig elmarasztalt – versenytársainak doménregisztrációi

Forrás: Az MTT honlapján szereplő ítélet- és napilapközlemények <http://www.mtt.hu/mtthirek>

MTT Magyar Telefonkönyvkiadó Kft.	Magyar Üzleti Telefonkönyv Kft.	T-Könyv Kft.
www.telefonkonyv.hu	www.magyartelefonkonyv.net	www.telefonkonyv.org

Számlagyárak

Sokan kapnak tehát DM keretében – kéretlen – ún. díjbekérő vagy proforma számlákat (azaz valójában ajánlatokat). Fontos hangsúlyozni, hogy ezek a tömegével postázott küldemények nem kötelezik semmire címzettjeiket, nem valós számlák. Csátaljay Zsuzsanna, az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) egykori áfa osztályvezetőjének fogalmazásával élve ezek mindegyike nem más, mint: „számlának látszó tárgy.”¹¹ Ennek elle-

nére népes tábor fizeti be, abban a hiszemben, hogy már korábban megrendelték a például 4/a., b., c. ábrákról is leolvasható *információs szolgáltatásokat*:

- „prioritás alapján elhelyezett adatok a Magyar telefonkönyvben”,
- „előfizetés – egyéb információtechnológiai szolgáltatás”,
- „regisztráció – egyéb információtechnológiai szolgáltatás”.

Telefonos változatok is elterjedtek, amikor az ügy-
nökök már azzal a *hamis* állítással hívják fel a
megcélzottakat, hogy meg kívánják-e *hosszabbí-
tani* az eddigi regisztrációjukat, hirdetésüket stb.
Természetesen semmiféle előzmény nem göngyö-

líthető fel, de a határozott fellépés és kinyilatkozta-
tás kellőképpen megzavarja az amúgy is állandó
időzavarban dolgozó vezetőt, aki könnyen rábó-
linthat a kötelezettségvállalásra. Folyományaként
hamarosan megérkezik az immár valódi számla.

2007. AUG 08

Magyar Telefonkönyv

Szolgáltató / Kibocsátó
Magyar üzleti telefonkönyv Kft
1115 Budapest, Kelenföldi út 2
Telefon: 1 - 464 0870

Bankszámla száma: 10409015-00015892-00000009
Adóigazgatási azonosító: 13971674-2-43

Előfizető / Vevő neve, címe

Kiállítás kelte: 2007.07.30 Ügyfélszám: Sz: Befizetési határidő: 2007.08.10

Megnevezés	Mennyiség M. egyes.	Nettó Egységár Ft	Áfa %	Áfa-alap Ft	Áfa Ft	Összesen Ft
prioritás alapján elhelyezett adatok a Magyar telefonkönyvben	1 db.	16.300	20%	16.300	3.260	19.560
20% Áfa összesen:				16.300	3.260	19.560
Összesen:				16.300	3.260	19.560

Fizetési mód: banki átutalás. Amennyiben nem a mellékelt csekket fizet, kérjük, hívakozzon ügyfélszámára.
Ez egy ajánlat, fizetés önkéntes. Az általános feltételek a hátlapon olvashatók. Kérdése van? Keressen meg bennünket.
Ügyfélszolgálat: Tel: 1 - 464 0870

Ez egy ajánlat, fizetés önkéntes.

Kérjük, hogy az alábbi összeget bankszámlánk terhére átutalni szíveskedjék.

Átutalási megbízás (Szervény)

Átutaló
Jogosult
MAGYAR TELEFONKÖNYV
1115 BUDAPEST

Összeg 19.560 Ft

Bizonyszámszám

Hivatkozási szám
SZ:

ÜGYFÉLSZÁM:

A megbízás kelte

Az átutaló neve és székhelye
MAGYAR TELEFONKÖNYV
(Hivatás)

Az átutaló számlaszáma
- - - - -

A jogosult neve és székhelye
MAGYAR TELEFONKÖNYV

A jogosult számlaszáma
1 0 4 0 9 0 1 5 - 0 0 0 1 5 8 9 2 - 0 0 0 0 0 0 0 0 9

Értéknapp

Bizonyszámszám

Jel Közlemény (Ha ez a sor hivatkozási számot tartalmaz, kérjük, írjon „X”-et a sor legelső kockájába.)
S Z :
Közlemény
Ü G Y F É L S Z Á M :

<94>
<94>

4/a. ábra A Magyar Üzleti Telefonkönyvkiadó Kft. ajánlata

Forrás: http://bp0.blogger.com/_Qcnll9S8Da0/RtKdYVAbCbl/AAAAAAAAAB8/D0QGjVdDyP4/s1600-h/Telefonk%C3%B6nyv.JPG

 <p>Eladó: Országos Online Telefonkönyv Szolgáltató Kft. 1085 Budapest, József körút 69. Adószám: 23026438-2-42 Számiaszám: 10918001-00000106-44780004 Honlap: www.orszagosonlinefonkonyv.hu E-mail cím: info@orszagosonlinefonkonyv.hu</p>		<p>Yevő:</p>				
Díjbekérő számla						
Számlaszám	Számla kelte	Fizetési határidő	Tejjesítési dátum	Fizetési mód		
7332/2010	2010-11-29	2010-12-07	2010-12-07	Átutalás		
Megnevezés, besorolási szám (VTSZ/SZJ)	Mennyiség (Db)	Egységár	Nettó (Ft)	ÁFA %	ÁFA (Ft)	Fizetendő
előfizetés - 6209 Egyéb információ-technológiai szolgáltatás	1	22000.00	22000.00	25.00	5500.00	27500.00
25% ÁFA kulcs tételek összesen:			22000.00		5500.00	27500.00
Számla összesen:			22000.00		5500.00	27500.00
Azaz: huszonhetezeröttszáz forint						
A számla 1 / 1 példány.						
<p>ORSZÁGOS ONLINE TELEFONKÖNYV SZOLGÁLTATÓ KFT. 1085 Budapest, József körút 69. Adószám: 23026438-2-42 Bankszám: 10918001-00000106-44780004</p>						
A díjbekérő számla megfelel a 34/1999. (XII. 26.) PM rendeletben előírtaknak. A díjbekérő számla az Országos Online Telefonkönyv számlázó programmal készült.				A díjbekérő számla 1 példányban készült. Ügyintéző: Dienes Attila		

4/b. ábra Országos Online Telefonkönyv Szolgáltató Kft. díjbekérő számlája
Forrás: saját gyűjtés

		<p>DÍJBEKÉRŐ SZÁMLA EREDETI PÉLDÁNY</p>				
<p>Szolgáltató:</p> <p>Net Telefonkönyv Kft. 1142 Budapest, Szőnyi út 39/A. Adószám: 23148655-2-42 Bankszámlaszám: 10102103-06437400-01003008</p>		<p>Vevő adatai:</p>				
Fizetés módja:	Példányszám:	Tejjesítés időpontja:	Számla kelte:	Fizetési határidő:	Számlaszám:	
átutalással	1./2	2011.03.08.	2011.03.08.	2011.03.18.	2011/062422	
VTSZ / SZJ	Áfa %	Nettó ár (Ft)	Mennyiség (db)	Nettó érték (Ft)	Áfa tartalom (25%)	Bruttó érték (Ft)
6209	25%	20 000,00	1	20 000,00	5 000,00	25 000,00
Megnevezés: Regisztráció - Egyéb információ-technológiai szolgáltatás.						
Nettó összesen:					20 000,00 Ft	
ÁFA összesen: (25%)					5 000,00 Ft	
Azaz:					Végösszeg: 25 000,00 Ft	
Huszonötezer Forint						
<p>Net Telefonkönyv Kft. 1142 Budapest, Szőnyi út 39/A Adószám: 23148655-2-42</p>						
<p>Áfa visszaigénylésre nem alkalmazható. A díjbekérő számla minden tekintetben megfelel a hatályos jogszabályoknak!</p>						

4/c. ábra Net Telefonkönyv Kft. díjbekérő számlája
Forrás: saját gyűjtés

Cégtárak minden mennyiségben

A sort – akár bármilyen átmenet nélkül, mert a szakmai telefonkönyvek kontinuitásaként értelmezhetők – folytatjuk a több száz céginformációs adatbázisnak nevezett, gyakran kétes minőségű és nehezen körülhatárolható internetes „összeállítással”. Mindannyiunkhoz érkeznek megkeresések, hogy – rendszerint különböző nagyságrendű összegek ellenében – szerepeltessük nonprofit szervezetünk vagy vállalkozásunk adatait *cégtudakozókban, cégtárakban, cégböngészőkben, cégbankokban* és még ki tudja, milyen „info-kókler” adattárakban (bőséges választék található a *Startlap* vonatkozó témakatalógusaiban, pl.: <http://cegtar.lap.hu>). Ezt a tendenciát erősíti a gazdasági világválság is, hiszen – főleg a mikro- és kisvállalkozók – az utolsó reménysugarakat vélik felfedezni ezen megjelenésekből esetlegesen származható megrendelésekben. Egy laikus számára is teljesen világos lehet azonban: az említett kesze-kusza szolgáltatásoknak rendszerint csak akkor van értelmük, ha a szerencse is mellénk áll, egyébként kicsi az esély, hogy regisztrációból komoly üzlet-

hez, partnerhez jutunk. Alap-céginformációs szolgáltatások garmadája kínálja magát a világhálón, *silány tartalommal, elavult* (rég nem aktuális) *adatokkal, primitív keresőfelülettel, izléstelen formavilággal*. Közülük egy gyöngyszemet emelünk ki, melynek tulajdonosára (*Euro Credit Management Gazdasági Szolgáltató Kft.*) – a fogyasztók megtévesztése miatt – 2,4 millió forintos *bírságot* szabott ki a *Gazdasági Versenyhivatal (GVH)*.¹² A <http://www.hungarianyellowpages.com> elérési című, magát üzleti információs adatbázisnak („*Business information database*”) nevező – jelzésük szerint feltöltés alatt álló – szolgáltatás (5. ábra) cikkünk írásakor büszkén hirdeti: összesen 10 (!) szervezetet regisztrál. A kulcsin pedig magáért beszél. Az árak ugyanígy:

- „*expressz regisztráció (24-48 óra 2-4 hét helyett): 15 amerikai dollár*”
- *60 helyett 300 karakteres részletes leírás: 25 amerikai dollár/év*
- *kattintható reklám kép a leíráshoz csatolva: 50 amerikai dollár/év*
- *több kategóriába történő regisztráció: 100 amerikai dollár/kategória/év.*¹³

The screenshot shows the homepage of HungarianYellowPages.com. At the top, there are two banners: one for 'HUNGARIANYELLOWPAGES.COM BUSINESS INFORMATION DATABASE' with navigation links like 'WELCOME', 'REGISTRATION', and 'DATA UPDATE'; and another for 'HUNGARIAN TV.COM International Hungarian Television'. The main content area features a large image of a yellow chick, binoculars, and a woman in a yellow hat. Below this image is the website's name 'HUNGARIANYELLOWPAGES.COM' and a list of regional information links. On the right side, there is a 'CATEGORIES - KATEGÓRIÁK' list with various categories and their counts. At the bottom, there is a search bar and a copyright notice: '!!! CLICK TO BOOKMARK !!! - COPYRIGHT © HUNGARIANYELLOWPAGES.COM - OWIED AIBD OPERATED BY: GAVBLETTE.COM'.

5. ábra Hungarianyellowpages.com szolgáltatás nyitólapja

Forrás: <http://www.hungarianyellowpages.com>

Az információs szakemberek persze fenntartásokkal kezelik az ilyen általánosságoktól és marketing-fogásoktól hemzsegő weblapokat, hiszen a cégek teljes körével, a keresés kifinomultságával, a tartalom aktualizálásával, illetve az oldal látogatottságával kapcsolatban is erős kételyeink támadhatnak, de egy szövegelemzésnek is érdekes lenne alávetni akár a következő a sorokat:

„A Net Telefonkönyv Kft. egy online internetes címjegyzék, melynek keresőfelületével a **lehető leggyorsabban, és legegyszerűbben megtalálhatják** azokat a cégeket, melyek a keresett terméket, vagy szolgáltatást nyújtják.

Kereső rendszerünkkel minden felhasználó kielégítheti a saját igényeinek leginkább megfelelő szolgáltatást.

A NetTelefonkönyv.hu abban különbözik a többi online keresőtől, hogy **nem csak telefonszám alapján, hanem tevékenység alapján is biztosítja** Önnek, hogy megtalálja amit keres, ezenkívül egy **kulcsszavas kereső is rendelkezésére áll** ügyfeleink részére.

Adatbázisunkban Magyarország top cégei találhatóak, ez azért fontos, mert sok hazai internetes cég elavult, régi adatbázissal dolgozik, melyben sok cég már megszűnt, vagy egyáltalán nem az adott tevékenységgel foglalkozik.

Cégünk fontosnak tartja, hogy a hazai cégek, illetve kisvállalkozók számára **megfizethető, mégis hasznos és fontos dolgot** tudjon nyújtani weboldalán keresztül. Mai világunkban, ahol rohamosan nő az internetes felhasználók száma, fontos hogy a cégek megfelelően tudják reklámozni magukat, így **naprakész információkat** tudjanak adni vevőiknek. A Net Telefonkönyv Kft. olyan **biztos szolgáltatásokat** nyújt, amelyekkel **biztos pillérekre** helyezi a cég és ügyfele közti kapcsolattartást, megkönnyíti a kapcsolattartás létrejöttét, így **hasznos időt spórol** a cégek és az ügyfelek részére is.¹⁴ [Kiemelés a szerzőtől.]

Természetesen nem csak magyar szereplők próbálkoznak e könnyű pénzkereseti lehetőséggel. Korábban is olvashattunk – az egyre romló olvasási és szövegértési készségeket és rohanó világunkat kihasználó – külföldi társaságok trükkös megoldásairól, akik **nemzetközi** kiadású, nyomtatott és elektronikus hozzáférésű **cégregiszterekben** horribilis összegekért (évi több száz euróért), apró betűs, évekre szóló, **felmondhatatlan szerződésekkel** hálózhatnak be gyanútlan áldozatokat, akik hosszú

ideig kénytelenek küzdeni a fizetési felszólításokkal, a bírósági fenyegetésekkel szemben.¹⁵

Információból profit – szabályosan, de kiskapun át haladva

Leleményes szereplők garmadája jelenik meg a céginformációs lehetőségeket kiaknázókon kívül is. Közülük kettőt említenénk, melyek – meglátásunk alapján – rendkívül **kis befektetéssel** dolgoznak, és megfelelő információ birtokában, tisztán információs kisvállalkozásként üzleti hasznot ígérnek (és tegyük hozzá: törvényesen hozhatnak is) ügyfélkörüknek:

1. Az **ujlengyel.com** szolgáltatás lényege, hogy a megrendelők mentesülnek az iparüzési adó fizetése alól: „Cégünk, a Cégszolgálat Kft. **székhelyszolgáltatást nyújt Budapest határától 30 km-re, Újlengyelben. Ebben a faluban az iparüzési adó 0%-os, azaz az ide bejelentett cégeknek nem kell helyi adót fizetnie. Önnek nincs más dolga, mint a szükséges adminisztráció lebonyolítása után – 1-2 napos procedúra, melyet mi végzünk, Önnek meg sem kell jelennie a faluban – vállalkozásának címét Újlengyelbe helyezni át.**” A további előnyöket nem részletezzük, nem célunk reklámlehetőséget adni a társaságnak. Annyit azonban megjegyeznénk, hogy a nyitólapon – elégedett ügyfelektől származó – sikertörténeteket és **Vámosi-Nagy Szabolcs, az APEH ex-elnökhelyettese** nyilatkozatait jelenítik meg képi és írásos formában egyaránt – alátámasztva a megoldás legális voltát (6. ábra).
2. Másik kiszemeltünk a **Full Comany Service s.r.o.** szlovák társaság (<http://www.fullcompany.services.sk>), amely ugyancsak tanácsadást kínál – szlovákiai cégalapítás formájában. Ez is tisztán információs tevékenység, melyet az ügyfelek a kedvezőbb adókörnyezet miatt vesznek igénybe, szintén legálisan (7. ábra).

A beváltak, és rövid konklúzió

Összegzésként – a hétköznapi munkát segítő – a 2. táblázatban összegyűjtöttük az **Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Informatikai és Könyvtártudományi Intézetében (ELTE BTK IKI)**¹⁶ folyó üzleti információs kutatások eredményei alapján a **megbízható** szolgáltatást nyújtó, **piacvezetőnek** tekinthető szereplőket. Végszóként a médiából ismert, **A tévé ügyvédje** című műsor motóját kölcsönözzük: „**Ne hagyják magukat átverni, becsapni, megkárosítani!**”¹⁷

ÚJLENGYEL.COM

Letölthető, ingyenes, 3 oldalas tanulmányunk az iparüzési adó körüli félreértésekről. » Letöltés

0%-os iparüzési adó.
Székhelyszolgáltatás díjunk:

legfeljebb 9800 Ft+ÁFA/hó

Garantáltan nincs több költség!
Nincs hűségnyilatkozat!

A székhelyszolgáltatáshoz szükséges cégalapítást vagy cégmódosítást **ingyenesen** elvégezzük.
(Önöknek csak az illetéket kell fizetni.)

Garancia:
On mindenképpen spórol!
A székhelyszolgáltatás éves díja nem érheti el az iparüzési adó megtakarítás felét. Ha mégis, visszatérítjük a különbötetet.

Szakértői vélemény a 0% iparüzési adót kínáló települések jogszertiségéről

"Maga ez a megoldás, hogy odacsábítom és - vagy támogatással meggyőzöm, vagy pedig csak azzal, hogy elég sok gépjármű után fizeti a gépjárműadót és ezzel jobban jár a település - ebben semmilyen törvénytelen dolgot nem látok."

Vámosi-Hagy Szabolcs
adószakértő, Ernst & Young az APEH volt elnökhelyettese

Információk: [Iparüzési adó megosztás](#)

Székhelyszolgáltatás szerződés:
[.doc formátum](#), [.rtf formátum](#)

Ne fizessen iparüzési adót!

Bármennyire is fáj, az érzelmeiket külön kell választani az üzlettel!
Miközben ragaszkodik cége székhelyéhez, talán nem is tudatosul Önben, hogy emiatt évente százezrek, milliók úsznak ki a zsebéből. A sokk pedig akkor jön, amikor a könyvelő kiszámolja a fizetendő iparüzési adót. Az Újlengyel.com erre kínál megoldást.

0%-os iparüzési Pesttől 30 km-re

Az Ön településén is 2%-os az iparüzési adó? Tudta, hogy Magyarországon számos településen 0%-os? És azt is tudja, hogy ha igénybe veszi az Újlengyel.com szolgáltatását, gyorsan, könnyen és teljesen legálisan Ön is azok táborába tartozhat, akik egy fillér IPÁ-t sem fizetnek? Ennek köszönhetően évi több millió forintot spórolhat! Ne fizessen feleslegesen adót!

Szolgáltatásunk lényege egy egyszerű ügymenet, az ezzel kapcsolatos összes terhet átvesszük Öntől. Cégünk, a Cégszolgálat Kft. székhelyszolgáltatást nyújt Budapest határától 30 km-re, Újlengyelben. Ebben a faluban az iparüzési adó 0%-os, azaz az ide bejelentett cégeknek nem kell helyi adót fizetni. Önnek nincs más dolga, mint a szükséges adminisztráció lebonyolítása után - 1-2 napos procedúra, melyet mi végzünk, Önnek meg sem kell jelennie a faluban - vállalkozásának címét Újlengyelbe helyezni át.

FONTOS! Minden törvényt előírást betartunk, ami a székhely biztosításához szükséges. Ez a szolgáltatás nem adócsalást! A közhiedelemmel ellentétben ugyanis Ön oda helyezi cégé székhelyét, ahová akarja, teljesen legálisan. Ne feleljen! Ön pénzt keres azzal, ha igénybe veszi szolgáltatásunkat!

Havi 9.800 Ft + Áfa

díjért végzük el Önnek a teljes szolgáltatást. Számoljon, megéri-e! Mi megkönnyítjük a döntést:
PELIZVISSZAFIZETÉSI GARANCIA: A szolgáltatás díja maximum évi 117.600 Ft + Áfa, de mi garantáljuk, hogy a fizetendő összeg nem megy az IPÁ-megtakarítás 50%-a fölé. Ha mégis, a különbötetet visszafizetjük!

Vannak fenntartásai?

Tudjuk, hogy nem könnyű döntés székhelyet változtatni, megbizni egy idegen szolgáltatóban. Az Újlengyel.com előzetes

Kapcsolat - ahogy Önnek a legényelmesebb.

Mobil: +36 (20) 779-2834
Stabil: +36 (1) 709-9456
E-mail: info@ujlengyel.com

Név:

Telefonszám:

E-mail cím:

Üzenet:

Kérek egy visszahívást!

A Cégszolgálat Kft. nyilatkozata a TV2 részére
[Menekülnek az adók elől.](#)
TV2 Tények

Kötségekalkulátor:
Mennyi az iparüzési adó alapja: Ft

6. ábra A Cégszolgálat Kft. honlapja
Forrás: <http://www.Ujlengyel.com>

Csak legálisan, csak tisztán, csak törvényesen!
És a lehető legkevesebb adóval!

Tel. HU: 06-20/27 67 468
fullcompanyservices@gmail.com
info@fullcompanyservices.sk

A Full Company Services s.r.o. Komárno

társaságot a cégalapítás és ügyviteli szolgáltatások területén szerzett több éves tapasztalat után 2008-ban alapítottuk. Meglévő szakmai tudásunkkal és tapasztalatainkkal igyekszünk mindenben ügyfeleink rendelkezésére állni.

Munkánkat a szakmai alapokon álló megbízható ügyfélkapcsolatok és megbízások jellemzik, amelyet ügyfeleink számának folyamatos növekedése, és a cégünk által nyújtott szolgáltatások továbbajánlása mutat.

Partneri kapcsolatainkat a bizalomra építjük, legfontosabb mércénk ügyfeleink hosszú távú elégedettsége.

A Full Company Services s.r.o. Komárno az Ön illetve cége adatait titokként és diszkréten kezeli, és azokat az engedélye nélkül harmadik személynek nem adja ki.

Időpont kérés személyes találkozásra
Téma: „Cégalapítás Szlovákiában és előnyösebb adózási rendszer”

Amennyiben érdekli Önöket a cégalapítás Szlovákiában és az előnyösebb adózási rendszer és bővebb információhoz szeretnének jutni kérem, hogy töltsék ki ezt az adatlapot és kérjenek tőlünk egy Önöknek is megfelelő időpontot egy személyes találkozásra, melyre komáromi irodánkban kerülne sor.

Érvek

- Kedvező adókönyvezet
- EU tagországok, ÁFA fizető és nemzetközi adószámmal rendelkező cégek közötti számlázás esetén nincs ÁFA
- Előnyös bérköltségek
- Cégalapításhoz nem kell Szlovák állampolgárság
- Alacsony törzstőke igény KFT esetén
- Kedvező gépjármű vásárlás és cégautó költségek
- Valós költségszámolás
- Kedvező ingatlanbefektetési lehetőségek
- Kedvező piaci környezet

[tovább >](#)

- [A társaságok alapítása és bejegyzése >](#)
- [A legfontosabb társasági formák >](#)
- [A bejegyzék és a cégjegyzési eljárásra vonatkozó szabályok >](#)

7. ábra A Full Company Services s.r.o. honlapja
Forrás: <http://www.fullcompanyservices.sk>

2. táblázat

Főbb magyarországi céginformációs szolgáltatók

Forrás: saját gyűjtés

Hivatalos szervek (ingyenes) adatbázisai	
Közgazgatási és Igazságügyi Minisztérium Cégszolgálat – cégjegyzék [J] – beszámolók [J]	http://ceginformaciosszolgalat.kim.gov.hu http://www.e-cegjegyzek.hu http://www.e-beszamolo.kim.gov.hu
Központi Statisztikai Hivatal (KSH) [A]	http://portal.ksh.hu
Magyar Lap- és Közlönykiadó Kft. [J]	http://www.cegkozlony.hu
Nemzeti Adó- és Vámhivatal (ex. APEH) [A]	http://www.apeh.hu
Társadalmi szervezetek és alapítványok névjegyzéke [J]	http://www.birosag.hu
Vállalkozások céginformációs (ingyenes és térítéses) adatai	
<i>Bisnode (Bonnier) csoport¹⁸</i>	
HBI Company Data Kft. – Üzleti kikötő [MA] – PartnerControll [J; MI]	http://www.adatbazis.com http://www.partnercontroll.hu
Kompass Hungária Kft. [MA]	http://www.kompass.hu
Dun&Bradstreet Hungária Kft. [J; MA; MI ; E]	http://dbhungary.dnb.com
<i>További szolgáltatók</i>	
Coface Austria Magyarországi Fióktelepe [J; MI ; E]	http://www.coface.hu
CompLex Kft. [J]	http://www.complex.hu
Creditreform Kft. [J; MA; MI ; E]	http://www.creditreform.hu
Feketelista Adatbank Kft. Egyesített feketelista [E]	http://www.feketelista.hu
MTT Magyar Telefonkönyvkiadó Kft. [A]	http://www.mtt.hu
Opten Kft. [J ; MA; MI]	http://www.opten.hu

*Jelmagyarázat:*A szolgáltatott céginformáció típusa (több típus esetén kurzív dőlttel szedve az **elsődlegesnek** tartott tevékenység)¹⁹:

[A] – alap

[J] – jogi

[MA] – marketing

[MI] – minősített

[E] – egyéb (pl. monitoring, követeléskezelés)

Jegyzetek és irodalom

(Az elektronikus dokumentumok letöltésének ideje: 2011. március 27.)

¹ HILBERT, Martin – LÓPEZ Priscila: The World's Technological Capacity to Store, Communicate, and Compute Information. = Science Express. 10 February 2011. [DOI:10.1126/science.1200970] <http://www.sciencemag.org/content/early/2011/02/09/science.1200970.full.pdf>

² Vö. a logisztika alapját képező ún. 7M modellel: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Logisztika>

³ SHANNON, Claude E.: Communication in the Presence of Noise [Elektronikus dokumentum.] Proceedings of the IEEE. 86. köt. 2. sz. 1998. 447. p. <http://www.stanford.edu/class/ee104/shannonpaper.pdf>

⁴ Vass Cipő [Honlap.] <http://www.vass-cipo.hu>

⁵ Ilyen és ehhez hasonló szövegekkel hirdetik üzleiteiket egyes vállalkozók. A Gazdasági Versenyhivatal is vizsgálta a fogyasztók megtévesztését, és több esetben hozott magas összegű bírságról szóló határozatokat, pl. 1 000 000 Ft-ról: http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/pdf/print_Vj059-2007_m.pdf

- ⁶ KISZL Péter: Magyarországi céginformációs rendszerek tipizálása. = TMT, 49. köt. 6-7. sz. 2002. http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=683&iss_ue_id=42
- ⁷ KIM ingyenes jogi céginformációs adatbázis: <http://www.e-cegjegyzek.hu>
- ⁸ Még mindig bestseller a telefonkönyv. = Origó. 2006. szeptember 10.
- ⁹ A Magyar Telefonkönyvkiadó Társaság. Bemutakozás [Honlap.] <http://www.mtt.hu/bemutakozas>.
- ¹⁰ TRENCSENYI Zoltán: Számlának látszó telefonkönyv. A Gazdasági Versenyhivatal vizsgálja a furcsa küldeményt. = Népszabadság Online. 2005. augusztus 8. [Elektronikus dokumentum.] <http://www.nol.hu/archivum/archiv-372952>
- ¹¹ CSÁTALJAY Zsuzsanna: Számlázás, levonás, viszszaigénylés. ÁFA mesterkurzus IV. Budapest, 2009. május 21. [Elektronikus dokumentum.] http://www.penta.hu/letoltes/hallgatoj_3353d.pdf
- ¹² Megtévészto reklám miatt milliókra büntetett a GVH. = Világgazdaság Online, 2010. november 24. [Elektronikus dokumentum.] <http://www.vg.hu/penzugy/penzugyi-szolgaltatok/megtaveszto-reklam-miatt-millioakra-buntetett-a-gvh-334148>
- ¹³ Hungarianyellowpages [Honlap]. <http://www.hungarianyellowpages.com>
- ¹⁴ Részlet a Net Telefonkönyv Kft. oldalairól: <http://www.nettelefonkonyv.hu/index.php?menu=bemutakozas>
- ¹⁵ MIKULÁS Gábor: Betűvetés – az ügyfélkapcsolatok és az íráskészség. [Elektronikus dokumentum.] <http://www.gmconsulting.hu/inf/cikkek/190/index.php> (Nyomtatásban megjelent: Figyelő. 47. köt. 42. sz. 2003. p. 46–47.)
- ¹⁶ ELTE BTK Informatikai és Könyvtartudományi Intézet, <http://konyvtartudomany.elte.hu> [Honlap]
- ¹⁷ A TV ügyvédje, <http://premier.mtv.hu/Rovatok/Ateveugyvvedje.aspx> [Honlap]
- ¹⁸ KISZL Péter: Bonnier az élvonalban. Koncentráció a hazai céginformációs piacon. = TMT, 52. köt. 3. sz. 2005. [Elektronikus dokumentum.] http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=3907&issue_id=460
- ¹⁹ Részletes kifejtésüket I. KISZL Péter: Magyarországi céginformációs rendszerek tipizálása. i. m.

Beérkezett: 2011. VI. 22-én.

Növelte forgalmát az Amazon

Az *Amazon* a világ legnagyobb online kereskedőcége, amely rekord tempóban növeli a méretét. Az idei esztendő második negyedévében a vállalat forgalma több mint egy évtizede a legnagyobb mértékben, 51 százalékkal, 9,9 milliárd dollárra nőtt. Ez azonban csak a kezdet.

Ugyanakkor az éremnek van egy másik oldala is. A társaság nyeresége az előző esztendő hasonló időszakához képest 8 százalékkal csökkent. Mindez azonban a stratégia része, a társaság célja jelenleg ugyanis a piaci részesedés növelése, akár a nyereség kárára is. Ennek oka, hogy a fő cél a hosszú távú pozíciók kiépítése. Az idei esztendő harmadik negyedévében az *Amazon* forgalma elérheti a 10,4-11,1 milliárd dollárt, nyereséget azonban mindössze 20 millió dolláros nagyságrendben vár.

A második negyedéves forgalom 51 százaléka (5,41 milliárd dollár) az Egyesült Államokból, míg a maradék 4,51 milliárd dollár Nagy-Britanniából, Japánból, Németországból, Franciaországból, Kínából és Olaszországból származik. A cég a könyvek és a CD-k értékesítésének köszönhetően lett ismert, napjainkban azonban már szinte mindennel foglalkozik. Éppúgy árul televíziókat, mint öltönyöket és új területeken jelenik meg, ráadásul eredményesen teszi mindezt, elég csak a Kindle sikerére gondolni.

A vállalat az elmúlt hónapokban számos fejlesztést jelentett be. Márciusban indította el a szoftverboltját és a webes zenetárolóját, majd ismertté vált, hogy mobil fizetési rendszert is fejlesztene. Májusban derült ki, hogy a társaság e-könyv eladásai szárnyalnak és immár több e-kiadványon ad túl, mint hagyományos, nyomtatott kötetben. Július közepén bővült a *Cloud Drive* szolgáltatás és ősszel érkezet a konszern tábla PC-je.

/SG.hu Hírlevél, 2011. július 27., <http://www.sg.hu/>

(SzP)

A Directory of Open Access Journals története dióhéjban

A tudományos eredmények szabad elérését zászlajára tűző mozgalom, a „Nyílt archívum kezdeményezés” (Open Archives Initiative) az ezredforduló követően két fő megjelenési formában öltött testet – így terjedt el az OAI protokollra épülő nyílt elérésű (*open access*) folyóirat és a nyílt elérésű intézményi *repozitórium*. Az *open access* folyóiratok egyesített mutatója és szolgáltatási szintű központja kezdettől fogva a *Lundi Egyetem Könyvtárának* gondozásában van. A DOAJ-nek rövidített *Directory of Open Access Journals*, vagyis a szabad hozzáférésű folyóiratok nyilvántartása, mindenféle szakterületen és nyelven megjelenő kiadványok adatait gyűjti. 2011 májusában több mint 6200 OA folyóirat szerepelt a katalógusban. Ezek mintegy fele cikk-szinten is kereshető, így már fél milliónál is több tudományos publikációt érhetnek el ingyenesen a DOAJ használói.

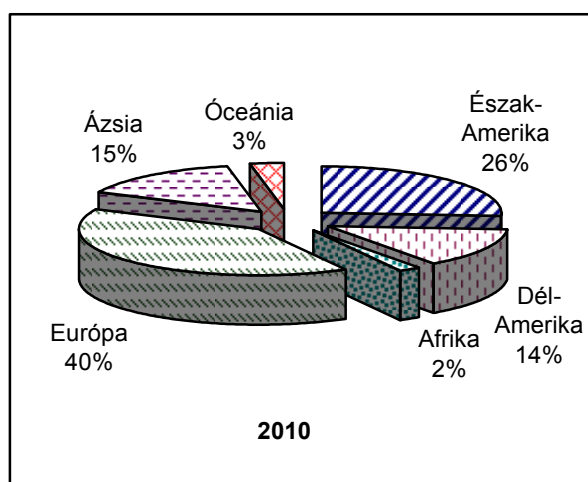
A szerző a *Lundi Egyetem Könyvtárának* munkatársa áttekinti a DOAJ elmúlt nyolc évét, különös tekintettel a 2008–2011 közötti időszakra. Az írás egy negyedéves e-folyóiratban, a természetesen nyílt hozzáférésű *Sciecom Info* 2011-es – immár 7. évfolyamában jelent meg: a periodika a skandináv és balti tudományos kommunikáció egyik szócsöve. Az *open access* folyóiratok központi adatbázisának gondolata épp ebben az északi közegben, a *First Nordic Conference on Scholarly Communication* alkalmával merült fel 2002-ben, és 2003 májusában már el is indult a szolgáltatás, amely akkor mintegy háromszáz kiadványt tartalmazott. Egy évvel később vezették be a publikációk adatainak nyilvántartását, lehetővé téve a kiadóknak, hogy cikk-szintű metaadatokat és -linkeket is feltöltsenek. Ezeknek köszönhetően a felhasználók a publikációk leírása mellett akár azok teljes szövegében is keresni tudnak a DOAJ honlapján. Könyvtárak és periodikaszolgáltatók, „aggregátorok” OAI protokollon keresztül le is tölthetik a számukra érdekes kiadványok metaadatait, és hozzáadhatják a saját adatbázisaikhoz. 2006-ban, az akkor már kétezernél is több folyóiratcímet tartalmazó szolgáltatás egy további funkcióval bővült: hogy

megkönnyítsék a szerzőknek a számukra megfelelő folyóiratok megtalálását, ezek adatai közé felvették a publikációs díj mértékét is (ugyanis ez a finanszírozási forma a legelterjedtebb az OA kiadványoknál), továbbá azóta hivatkozásokat is elhelyeznek azokra a kiadói weblapokra, ahol egyéb információkat és előírásokat találhatnak a cikkeket beküldeni szándékozók. 2007-ben indította el a DOAJ a tagsági programját, hogy ezzel is segítse az átmenetet a projektállapotból egy stabil szolgáltatás felé. Mostanra már száznál is több könyvtár, egyetem, kutatóintézet, metaadat-aggregátor, szakmai szervezet és magánszemély támogatja tagdíjával a szolgáltatás fenntartását és továbbfejlesztését – a világ minden részéről.

2008 áprilisára a nyilvántartott címek száma meghaladta a háromezret. Ebben az évben a tudományos könyvtárakat és kutatóintézeteket összefogó szervezet: a *SPARC Europe* és a DOAJ elhatározta, hogy bevezet egyfajta „pecsétet”, ezzel jelezve azokat a folyóiratokat, amelyek példamutatóan valósítják meg a nyílt hozzáférést. Elkezdtek továbbá támogatni a *Creative Commons Attribution* licenct, amely csupán a szerzőre való hivatkozást írja elő, mert ez biztosítja a legszélesebb körű és legszabadabb felhasználást, és ez felel meg leginkább a Budapesten kilenc évvel ezelőtt meghirdetett OA-alapelvnek. Bár a DOAJ más CC licencekkel terjesztett kiadványokat is felvesz a nyilvántartásába, a *CC-BY* használatát ajánlja partnereinek, és ezt a bizonyos pecsétet is csak olyan folyóiratok kaphatják meg, amelyek a szerzőkre való hivatkozáson túl más jogi megkötést nem írnak elő, továbbá a kezdetektől fogva folyamatosan feltöltik a cikkeiket. 2008 és 2011 között a DOAJ a *gold*-típusú nyílt hozzáférés erőteljes propagátorává és az OA folyóiratok egyik elismert gyűjtőhelyévé vált.

A projekt webhelyének leginkább látogatott oldalai közt van a folyóiratok országonkénti megoszlási statisztikája (<http://www.doaj.org/doaj?func=byCountry>). Ez 2008 júliusa óta érhető el, de a korábbi évek adatai is benne vannak. Bár az USA maga-

san vezeti az országok szerinti listát, a kontinensek közül Európa áll az élen (1. ábra). Magyarország 19 open access folyóirattal a 49. helyezett a listán. Afrikában csak nemrég indult el az OA mozgalom, Ázsia hozzájárulása a nyílt folyóiratokhoz viszont az elmúlt két évben tízről tizenöt százalékra ugrott, míg Dél-Amerika aránya csökkent (bár Brazília továbbra is a második helyet foglalja el az országok listájában). Ezeken a földrészekon fontos szerepük van az olyan projekteknek, amelyek megteremtik a szükséges infrastruktúrát, informatikai keretet az online folyóiratok publikálásához és ösztönzik a tudományos eredmények nyílt hozzáférést.

1. ábra A DOAJ-ben regisztrált folyóiratok földrészek szerinti megoszlása 2010-ben

2009 áprilisában újabb fontos fázisához érkezett a DOAJ fejlesztése, amikor is megállapodtak a *Holland Nemzeti Könyvtárral* arról, hogy annak *e-depot* szolgáltatását fogják használni a publikációk hosszú távú megőrzésére. A rendszerint kis költségvetéssel és egyszerű technikai háttérrel rendelkező OA folyóirat-kiadók esetében különösen fontos feladat a kiadványaik digitális archiválása, mert a gyorsan változó hardver- és szoftverkörnyezet, valamint az adathordozók tönkremenetele anyagaik elvesztésével fenyeget. A DOAJ felvállalta ezeknek a folyóiratoknak a megőrzését a jövő generációi számára. Ahhoz, hogy egy kiadvány bekerülhessen ebbe az archiválási programba, arra van szükség, hogy feltöltsék a DOAJ-ba a cikkei metaadatait és magukat a cikkeket is PDF formátumban. Már mintegy kétszáz folyóirat kiadója élt ezzel a lehetőséggel és továbbiak is várhatók.

2009 júliusában a DOAJ megkapta a *SPARC Europe Award* elismerést, melyet 2006 óta a tudományos kommunikáció elősegítésében élenjáró személyeknek vagy munkacsoportoknak adományoznak. A díjat odaítélő bizottság az indoklásban elismerte az open access folyóiratok népszerűsítése, a copyright kérdések megoldása, valamint a metaadatok és a megőrzés szabványosítása terén elvégzett munkát, és hogy egy fenntartható modellt sikerült létrehozni.

2010-ben is tovább folyt az OA publikálás népszerűsítése. Megjelentettek egy útmutatót *Online Guide to Open Access Publishing* címmel (<http://www.doaj.org/bpguide>) és a FAQ szekciót is kibővítették a szerkesztőknek és kiadóknak szóló tanácsokkal. A DOAJ fontossága abban is megmutatkozik, hogy mások is kezdik hozzáigazítani szolgáltatásaikat, termékeiket. Erre jó és fontos példa a Public Knowledge Project *Open Journal Systems* nevű rendszere (<http://pkp.sfu.ca/?q=ojs>), amit sok OA kiadó használ a folyóirata publikálásához, és amelybe 2010 végén beépítettek egy olyan exportálási funkciót, amellyel könnyen lehet metaadatokat átadni a DOAJ adatbázisának.

A szabadon hozzáférhető folyóiratok száma gyorsan növekszik, és ezzel együtt az az igény is, hogy a DOAJ-ban csak az igazán értékes, minőségi kiadványok szerepeljenek. A regisztrálási kritériumok egyre szigorúbbak, például megkövetelik, hogy a publikációk szerkesztői vagy lektori ellenőrzésen is átmenjenek. Felmerült az impaktfaktor bevezetésének ötlete is, hogy a meglévő követelményeken túl ezzel is segítsék mind az olvasókat, mind pedig a potenciális szerzőket az igazán hiteles és minőségi folyóiratok megtalálásában. De ennek lennének hátrányai: például az, hogy az új kiadványok csak több év után kerülhetnének be a DOAJ katalógusába, amikor már elég cikket jelentettek meg ahhoz, hogy a *JCR (Journal Citation Reports)* meghatározza az impaktfaktorukat. Továbbá ennek a mérőszámnak eltérő a fontossága az egyes szakterületeken, a humán tudományoknál nem is igazán terjedt el. Egy másik javaslat szerint a letöltési statisztikák alapján lehetne megítélni egy folyóirat vagy cikk jelentőségét, de ez sem olyan egyszerű. Amikor egy kiadvány vagy publikáció bekerül a DOAJ nyilvántartásába, a metaadatai gyorsan szétterjednek egy sor katalógusba, aggregátor-adatbázisba és keresőgépbe, így ha csak a DOAJ-ból való letöltéseket vennénk számításba, az messze nem lenne a

teljes szám, és még az sem biztos, hogy a statisztikai átlagot mutatná. Ezért a szolgáltatás fejlesztői újfajta, alternatív megoldásokon törik a fejüket, amelyekkel mérni és jelezni lehetne egy-egy OA folyóirat hitelességét, hatását és fontosságát.

/STENSON, Linnéa: *The development of Directory of Open Access Journals.* = *Sciecom Info*, 7. köt. 1. sz. 2011./

(Drótos László)

Intézményi repozitóriumok és digitális megőrzés

Előzmények

2010 tavaszán a *University of Massachusetts Amherst* két könyvtári munkatársa egy országos felmérést végzett: szerettek volna képet kapni arról, hogy az *ARL (Association of Research Libraries)* tagkönyvtáraiban milyen módon oldják meg az intézményi repozitóriumban tárolt digitális tartalmak hosszú távú megőrzését.

A digitális megőrzés komoly probléma, amelyet a könyvtáraknak kezelniük kell. Nagy kérdés, hogy hogyan lehet a távoli jövő számára is átmenteni azt a digitális információt, amelyet egyszerre fenyeget a technológiai elavulás és a tárolóeszköz tönkremenetele. Míg egy kézírásos kódex akár ezer évig is fennmarad, addig egy átlagos CD 15 év alatt tönkremegy, sőt az is lehet, hogy a rajta tárolt állományok formátuma még hamarabb elavul. *Paul Conway* 1996-os cikkében [1] így jellemezte ezt az ellentmondásos helyzetet: miközben információtároló eszközeink kapacitása exponenciálisan növekszik, ezek élettartama ugyanilyen ütemben csökken. *Julian Jackson* „*Digital Longevity*” c. írásában [2] pedig arra hívta fel a figyelmet, hogy a számítástechnika gyors változásai miatt akár egy évtizeden belül is megtörténhet, hogy nem lehet többé megjeleníteni egyes információs állományokat. Ahhoz, hogy a digitálisan tárolt tudományos eredmények megmaradjanak a jövőnek, a könyvtáraknak – a szerzőkkel együttműködve – lépéseket kell tenniük a megfelelő megőrzési módszerek kialakítása érdekében. Az egyik ilyen, viszonylag új fejlemény az intézményi repozitórium (IR) megjelenése és elterjedése, ahová a szerzők archiválás céljából beadhatják az anyagaikat. Kérdés persze, hogy az IR alkalmas-e a hosszú távú megőrzésre? Egy 2007-es kutatás jelentésének előszavában [3] *Abby Smith* így foglalta össze az ezzel kapcsolatos tapasztalatait: nincs konszenzus arról, hogy mire is szolgál az IR; sok intézmény elsősorban a tudományos kommunikáció elősegítésére hozta létre a repozitóriumát, és csupán egy

részük kötelezte el magát a beadott tartalom gondozása és megőrzése mellett. Ugyanakkor *Clifford Lynch*, akinek az IR fogalmára adott definícióját gyakran idézik [4], a repozitóriumok egyik alapvető feladatáknak határozta meg a hosszú távú megőrzést és felügyeletet, a beadott tartalom rendszerezése és szolgáltatása mellett.

Nemcsak maguk az IR-üzemeltetők, hanem az ezzel a „műfajjal” foglalkozó kutatók is aránylag kevés figyelmet fordítottak korábban a megőrzés problematikájára. *Ifj. Charles W. Bailey* az *Institutional Repository Bibliography* [5] összeállítója alig néhány publikációt tudott csak felvenni a *Digital Preservation* rovatba. Ugyanakkor a hosszú távú megőrzés szükségességét még jóval az IR feltalálása előtt megfogalmazták többen is. *Don Waters* és *John Garrett* például már 1996-ban ezt írták mérföldkőnek számító jelentésükben [6]: „Ha nem találunk megbízható eszközöket és módszereket a digitális megőrzésre, ennek garantáltan súlyos és hosszú időre szóló kulturális következményei lesznek.” Nagy-Britanniában még ebben az évben létrejött a *Digital Preservation Coalition*, az USA-ban pedig a *Library of Congress* egy országos stratégiát dolgozott ki. A *CCSDS (Consultative Committee for Space Data Systems)* 2002-ben közreadta az OAIS modell leírását (*Recommendation for Space Data System Standards Reference Model for an Open Archive Information System*), mely egy, a digitális megőrzés valamennyi fázisára kiterjedő elméleti keretet határoz meg: bevételezés, tárolás, visszakeresés és hosszú távú archiválás. Ugyanakkor az eddigi felmérések azt jelzik, hogy a már működő IR-ek esetében ez utóbbi funkció ellátása eléggé gyerekcipőben jár. A már korábban említett 2007-es jelentés [3] szerint még nagy a távolság a szándék és a tényleges gyakorlat/képesség között. 2005-ben egy másik kutatás [7] azzal az eredménnyel zárult, hogy csak az intézmények egyharmadában van megtervezett, jóváhagyott és megvalósított digitális megőrzési politika.

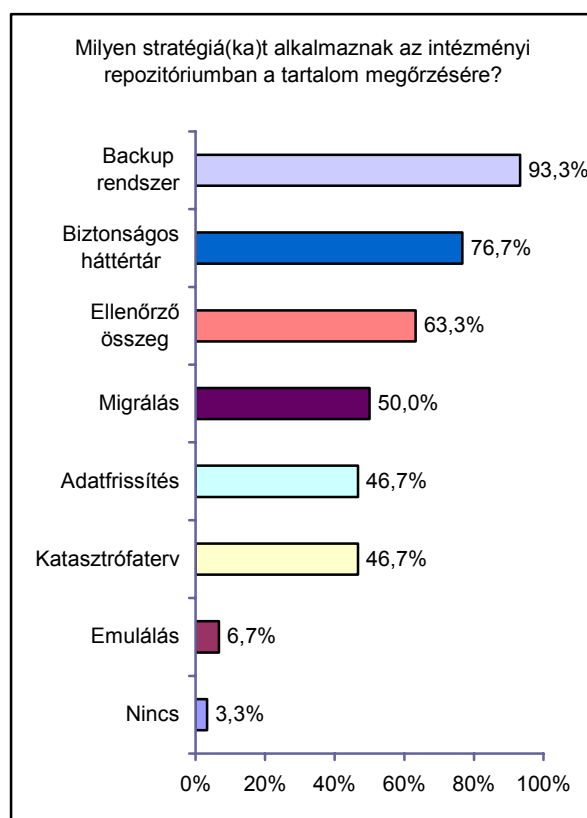
Bár az IR rendszerekbe egyre több ilyen jellegű funkciót is beépítenek, a digitális megőrzés nem oldható meg csupán szoftveres úton – természetes és jogi személyek, intézmények, számítógépes eszközök és alkalmazások, valamint munkafolyamatok együttműködésére, illetve összehangolására van hozzá szükség. Ha nincs elegendő kontroll a beadott tartalom felett, ha nem optimális formátumban tárolják az állományokat, ha kevés a metaadat, vagy ha nincsenek tisztázva a szellemi tulajdonjogok, akkor ezek a tényezők megnehezítik, illetve megdrágítják a hosszú távú archiválást.

A felmérés ismertetése

A cikk szerzői az ARL 125 tagja közül annak a 72 tudományos könyvtárnak küldték ki a kérdőívüket, amelyek saját IR-t működtetnek – abban a reményben, hogy ezeken a helyeken legalább elméletben foglalkoztak már a hosszú távú megőrzés kérdésével. A megkérdezettek 52 százaléka válaszolt, közülük 43 százalék töltötte ki teljesen a kérdőívet. A kutatók összesen 24 kérdést tettek fel, melyek a megőrzési stratégiára és gyakorlatra, a jogi helyzetre, a megőrzendő tartalom minőségére és a fenntarthatóságra vonatkoztak.

A válaszadó könyvtárak 57,9 %-a a DSpace-t használja, a többenél a Digital Commons, a ContentDM, a DigiTool, illetve valamilyen egyéb rendszer képezi a repozitórium műszaki hátterét. 97,4 százalékuk mondta azt, hogy a megőrzés volt az egyik cél, ami miatt az IR-t létrehozták, és az intézményeknek valamivel több mint a fele írott szabállyal is rendelkezik erre vonatkozóan. Nagy többségük csak bizonyos fájlformátumok megőrzését vállalja fel hosszú távon (pl. PDF, RTF, ODT, XML, TIFF, JPEG2000, AIFF, AVI). Arra a kérdésre, hogy milyen módszereket használnak, a válaszok megoszlása a mellékelt grafikonon látható (1. ábra). A legtöbb helyen megelőgszenek a megbízható háttértárra történő időnkénti biztonsági mentésekkel, illetve az IR rendszerbe beépített *checksum* funkcióval, amely a fájlok integritásának ellenőrzésére szolgál. A munkaigényesebb és költségesebb megoldásokat – mint amilyen az egyik rendszerből vagy formátumról egy másikra való migrálás, vagy a más adathordozóra való átmásolással történő frissítés, illetve a korábbi szoftverkörnyezet emulálása – csak a válaszadók fele vagy még kisebb hányada jelölte meg. Amellett, hogy kihasználják az IR rendszerük egyes beépített megőrzési funkcióit, a könyvtárak 65,5 százaléka külső szolgáltatásokat vagy eszközöket is igénybe vesz. Ilyenek

például a LOCKSS, a MetaArchive, a DuraCloud, az iRODS, illetve a CDL kurátori szolgáltatásai, az InterPARES és a Bepress biztonsági mentései, és persze az egyetemük saját háttértárai.

1. ábra A tartalom őrzésének stratégiái

Biztató jel, hogy 58,6 százalék válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy tárolnak-e az IR rendszerükben megőrzési típusú metaadatokat is. Ezek leggyakrabban a technikai jellemzőkre, a jogi státuszra, valamint a származási helyre, illetve az eredeti tulajdonosra vonatkozó információk, továbbá a digitális objektumon történt esetleges változtatások leírásai. Szinte valamennyi rendszerél van lehetőség a teljes tartalom és a metaadatok exportálására, ami egy jövőbeli új rendszerbe való áttölthetőség szempontjából fontos feltétel.

Az intézményi repozitóriumok általában az OA (*open access*) elvén működnek, vagyis az archívumba feltöltők engedélyezik az IR üzemeltetői számára, hogy nyilvános hozzáférést biztosítsanak az általuk beadott tartalomhoz. Viszont további feladatot jelent a hosszú távon való megőrzéshez és szolgáltatáshoz szükséges jogok és engedélyek megszerzése, mert ennek megvalósításához elke-

rülhetetlen lehet például a fájlok más formátumba való konvertálása, vagy akár a digitális tartalom bizonyos mértékű módosítása is. Ehhez nem biztos, hogy elegendő a beadók hozzájárulása, hanem szükség lehet az eredeti copyright-tulajdonosok (pl. kiadók) engedélyére is. A válaszolók 72,4 százaléka jelezte azt, hogy mindig kérnek hozzájárulást a beadóktól a megőrzésre vonatkozóan is (pl. a beadási űrlapon kiválasztható opció, írott szerződés, szabályzat, egyetértési nyilatkozat, vagy szóbeli beleegyezés formájában), de csak 56,7 százalékuk szokott ilyet beszerezni az eredeti jogtulajdonostól is, ha az nem azonos a beadóval.

A megőrzés szempontjából fontos kérdés a megőrzendő tartalom minősége is, amely pedig nagyban függ annak gyűjtési módjától. Az ellenőrizetlen tartalomfeltöltés könnyen vezethet gyorsan elavuló formátumokhoz, gyenge minőséghez, olvashatatlan szkennelésekhez, vagy hiányos metaadatokhoz, melyek azután megnehezítik vagy értelmetlenné teszik a hosszú távú megőrzésre irányuló erőfeszítéseket. A vizsgált IR-ek nyolcvan százalékában van valamiféle gyarapítási szabályzat. Ezek leginkább a beadható anyagok témájára és típusára, illetve a fájlformátumokra vonatkozóan fogalmaznak meg kritériumokat, továbbá egyes funkciókat (pl. visszavonás, hozzáférés, megőrzés) szabályoznak. A legtöbb helyen mindhárom lehetséges beadási mód előfordul: önarchiválás a szerzők részéről, közvetítőn keresztül történő beszállítás, valamint a repozitóriumot fenntartók által végzett tartalombővítés. Arányuk nagyon változó, de általában a harmadik a leggyakoribb módszer. Ami a minőségbiztosítást illeti: 83,3 százalék válaszolta azt, hogy van autentikáció a rendszerükben, vagyis az adminisztrátorok azonosítani tudják, hogy ki és mit töltött fel az IR-be. 70 százalék azok aránya, akik beadási útmutatóval próbálják segíteni és irányítani a feltöltőket, a válaszadó könyvtárak kétharmadánál pedig az üzemeltetők át is nézik a beadott anyagokat, viszont csak egyötödük jelölte be a lektorálást mint a minőségbiztosítás egyik formáját. De feltehetően ezek többsége sem saját *peer review* rendszert működtet, hanem egyszerűen arról van szó, hogy folyóiratokban megjelent, így már egy lektorálási folyamaton átment cikkeket vesznek fel a repozitóriumba.

A kérdőív utolsó része az IR fenntarthatóságára vonatkozott, mert ez közvetlenül érinti a benne tárolt tartalom megőrzését. Bár a visszaérkezett válaszok 63,3 százaléka szerint náluk megoldottnak látszik hosszabb távon is a rendszer fenntartása, elég nagy azon könyvtárak aránya, ahol

nincs elég forrás az IR üzemeltetésére, vagy bizonytalan annak jövője. A pénzügyi háttér mellett a megfelelő képzettségű és számú személyzet is kulcskérdés. Ezen a téren nagyon megoszlottak az eredmények: csak a könyvtárak felénél van elegendő szakember erre a feladatra, másik felénél kevésnek ítélik a munkaerőt (van, ahol csak egy főállású dolgozó lett ezzel a munkával megbízva), különösen annak fényében, hogy a beérkező és megőrzendő tartalom egyre jobban növekszik.

A záró kérdések a megőrzés tervezett időtávját firtatták. Az IR üzemeltetők 20 százaléka rövid távú megőrzésre rendezkedett be, tehát csak addig akarják szolgáltatni az egyes digitális dokumentumokat, amíg azokra várhatóan igény van, illetve amíg nem avulnak el egy technológiaváltás miatt. 36,7 százalékuk közép távú archiválást tervez, vagyis egy meghatározott időtartamig akkor is megőrzik és szolgáltatják a tartalmat, ha közben változnak a technikai körülmények, és szükség esetén megoldják a migrálást vagy az emulálást. Meglepő módon egészen magas, 43,3 százalék volt azoknak a repozitóriumoknak az aránya, amelyeknél a hosszú távú megőrzést jelölték be a válaszlehetőségek közül, vagyis „az idők végezetéig” szeretnék megoldani a digitális tartalom használhatóságát. Valójában ennek megvalósítása sok helyen még csak terv vagy vágyálom, legalábbis ez derült ki a szöveges hozzáfűzésekből és az utolsó kérdésre adott válaszokból, mert ezek szerint az intézményeknek mindössze 16,7 százalékánál megoldott a hosszú távú megőrzés.

Az összkép mindenesetre biztató – legalábbis ami az egyetemi szférában működő amerikai könyvtárakat illeti –, mert egyre több helyen foglalkoznak most már tudatosan a megőrzés problémájával: szabályzatokat és útmutatókat készítenek, kezelik a copyright-vonatkozásokat, minőségbiztosítással igyekeznek megőrzésre érdemes színvonalú és alkalmas formátumú tartalmakat összegyűjteni, és kihasználják az IR rendszerekbe beépített, illetve a külső szolgáltatók által nyújtott lehetőségeket a hosszú távú megőrzés érdekében. Mivel a legtöbb intézményi repozitórium egyelőre csak fejlesztési fázisban van, nyitott kérdés még ezek fenntarthatósága.

Hivatkozások

- [1] CONWAY, Paul: Preservation in the Digital World. Washington, D.C.: Council on Library and Information Science, 1996. március
<http://www.clir.org/pubs/abstract/pub62.html>

- [2] JACKSON, Julian: Digital Longevity: the lifespan of digital files. York: Digital Preservation Coalition.
<http://www.dpconline.org/events/previous-events/306-digital-longevity>
- [3] SMITH, Abby: Foreword to Census of Institutional Repositories in the United States MIRACLE Project Research Findings. Washington, D.C.: Council on Library and Information Science, 2007. február
<http://www.clir.org/pubs/reports/pub140/contents.htm#fore>
- [4] LYNCH, Clifford A.: Institutional Repositories: Essential Infrastructure for Scholarship in the Digital Age. Washington, D.C.: Association of Research Libraries, 2003. február
<http://www.arl.org/bm~doc/br226ir.pdf>
- [5] BAILEY Jr., Charles W.: Institutional Repository Bibliography.
<http://digital-scholarship.org/irbl>
- [6] WATERS, Donald – GARRETT, John: Preserving Digital Information: Report of the Task Force on Archiving of Digital Information. Washington D.C.: The Commission on Preservation and Access, 1996. 68.
<http://www.clir.org/pubs/abstract/pub63.html>
- [7] KENNEY, Anne – BUCKLEY, Ellie: Developing Digital Preservation Programs: the Cornell Survey of Institutional Readiness, 2003–2005. 2005. augusztus 15.
<http://worldcat.org/arcviewer/1/OCC/2007/08/08/0000070519/viewer/file1088.html#article0>
- /LI, Yuan – BANACH, Meghan: Institutional repositories and digital preservation: Assessing current practices at research libraries. = D-Lib Magazine, 17. köt. 5/6. sz. 2011./

(Drótos László)

Törölt könyvtárközi kérések, mert megvan a dokumentum. Probléma? Lehetőség?

A könyvtárközi kérések statisztikái jól felhasználhatók a gyűjtemény alakításában: erre már rég rájöttek a könyvtárosok. De mi van azokkal a kérésekkel, amelyeket törölni kell azért, mert a könyvtár már rendelkezik a kért dokumentummal? Egyszerű azt mondani, hogy az olvasó felületes volt és nem nézett rendesen utána a dokumentumnak. De ha sok ilyen eset fordul elő, akkor már ki kell vizsgálni az ügyet.

Ez idáig két tanulmány foglalkozott tüzetesebben az ilyen törölt kérésekkel. Az első 2000-ben készült, amikor a könyvtárközi kérések nagyrészt még papíralapon érkeztek. Akkor arra a következtetésre jutottak a szerzők – mivel a törölt kérések vonatkozásában semmilyen szabályszerűség nem volt felfedezhető sem az olvasók, sem a szakterületek tekintetében –, hogy valószínűleg a folyóiratok polcokon való elhelyezése nagyon bonyolult és az olvasókat jobban el kell igazítani. 2004-ben ismét született egy írás. Ekkor főleg azt vizsgálták, hogy az egyre elterjedtebb elektronikus források milyen hatással vannak a fenti jelenségre. A szerzők itt is a könyvtárközi kölcsönzés jobb megismerését emelték ki, illetve hangsúlyozták azt, hogy a MARC rekordokba a folyóiratcímek rövidítése is kerüljön be a könnyebb megtalálhatóság érdekében.

2009-re a könyvtárközi kölcsönzés menetében ismét történtek változások. A kérések már csak elektronikusan érkeznek. Ennek ellenére az alapprobléma megmaradt: sok a törölt kérés, aminek gyakorta az az oka, hogy a dokumentum már megvan a könyvtárban. Jelen cikk a *Florida Gulf Coast University*-ben (FGCU) vizsgálja a jelenséget. Mi a törlések oka és mit lehet a csökkentésük érdekében tenni?

A tanulmány írásának ideje alatt összesen 1721 kérésből 314-et kellett különböző okok miatt visszautasítani, s ebből 103 volt azoknak az eseteknek a száma, amikor a könyvtár rendelkezett a dokumentummal (32%). Ez az okok közül a leggyakoribb, ennél alacsonyabb, 27% az az eset, amikor a könyvtár minden lehetséges forrást megvizsgált, de nem találta meg sehol a művet.

Mi történik? A leggyakrabban kért dokumentum bekötött, nyomtatott folyóirat-számokból származott, de volt sok könyv, és mikroformátumban vagy elektronikusan meglévő cikk is. A szerzők feltételezik, hogy a hallgatók annyira hozzászórtak már a teljes szöveges elektronikus forrásokhoz, hogy eszükbe sem jutnak a bekötött folyóiratok, rögtön a könyvtárközi kölcsönzéshez fordulnak, ha nem találnak valamit. Már annyira a digitális korban élnek, hogy nem tudnak a régmódi formátumokkal

(bekötött folyóiratok, mikrofilm, mikrofilmlap) mit kezdeni, kényelmetlennek találják a polcokon való keresgélést, egyszerűbb egy könyvtárközi kölcsönzési űrlapot kitölteni a számítógép képernyőjén. A nyomtatott folyóiratok vagy mikroformátumok miatt át kellene menni a könyvtárba, ami szintén kényelmetlenséget jelent. A mikroformátumok kezelését pedig meg is kell tanulni. Sőt sokan nem is tudnak ezek létezéséről, és megijednek, amikor szembesülnek azzal, hogy a kívánt dokumentum ebben a formátumban megvan a könyvtárban. Vagyis a hallgatók egy része nem tudja (nem akarja!) kihasználni a hagyományos könyvtár lehetőségeit. De az elektronikus formátumú anyagokat sem mindig könnyű megtalálni, hiszen egy-egy könyvtár sokféle adatbázissal rendelkezik, s mindegyikben másképp kell keresni. Az FGCU 300 adatbázisban kínál 20 000 e-folyóiratot. A felhasználók gyakran eltévednek az adatbázisokban.

Mit lehet tenni? 2000-ben és 2004-ben a válasz az volt, hogy az olvasóknak több bibliográfiai tréninget kell tartani. Meg kell tanítani nekik az alapvető információkeresési ismereteket és a könyvtárhasználatot. Minél gyakrabban kell tréningeket tartani vagy workshopokon oktatni a kutatási módszereket. Természetesen be kell iktatni a könyvtárközi kölcsönzést is az órákba. Ugyanígy fontosak az online felhasználóképzések és a könyvtár honlapján is sok segédanyagot kell elhelyezni. A könyvtári katalógusokat is javítani kell, hogy a leőhely-információk egyértelműek és világosan érthetőek legyenek. De van még egy lehetőség is: a könyvtárban meglévő dokumentumok esetében is fel kell kínálni a könyvtárközi kölcsönzéshez ha-

sonló szolgáltatást. A könyvtár állományában meglévő dokumentumok esetében is lehetővé kell tenni az űrlapon való cikkrendelést és a könyvtár általi elektronikus dokumentumszolgáltatást vagy könyvek esetében a kikészítést, illetve az irodákba szállítást.

A szakirodalom-kutatás azt igazolja, hogy sok USA-beli felsőoktatási könyvtár nyújtja már a könyvtárközi kölcsönzéshez hasonló dokumentumküldő szolgáltatást saját állományából is.

A szolgáltatás ilyen irányú kiterjesztése természetesen kérdéseket vet fel, mivel a könyvtár falai közül egyre több szolgáltatás tevődik át a virtuális világba, az olvasó nem jön be a könyvtárba, mindent megkap az íróasztalára.

Összefoglalásképp elmondható, hogy többféle intézkedés tehető a törölt könyvtárközi kérések csökkentésére: az információkeresés magasabb szintű oktatása, jobb együttműködés a könyvtár egyes osztályai között, katalógusok javítása. De ezek mellett a könyvtár saját állományában fellelhető dokumentumok könyvtárközi kölcsönzéshez hasonló szolgáltatására is van igény, amelyet érdemes kielégíteni.

/RAYCRAFT, Kimberley: Interlibrary Loan Requests Canceled Due to Availability: Problem or Opportunity. = Journal of Interlibrary Loan, Document Delivery & Electronic Reserve, 20. köt. 1. sz. 2010. p. 33–42./

(Burmeister Erzsébet)

Könyvtárközi kölcsönzési politika és OCLC stratégia a Cseh Köztársaság Nemzeti Könyvtárában

Csehországban a *Cseh Nemzeti Könyvtár* a dokumentumszolgáltatás központja. A cikkben szó esik az *OCLC*-vel való együttműködésről, mert az *OCLC* alapvetően fontos szerepet játszik mind a cseh könyvtárközi kölcsönzésben, mind a dokumentumküldő szolgáltatásban.

Dokumentumszolgáltatás országon belül

A cseh könyvtári törvény szerint a könyvtárközi kölcsönzés ingyenes az országon belül, de a másolatküldésért kérhetnek a könyvtárak térítést. A másolatokat nyomtatott formában szolgáltatják,

elektronikus másolatok küldése csak bizonyos feltételek megléte esetén megengedett. A Cseh Nemzeti Könyvtár és a *DILIA* szerzői jogkezelő ügynökség ugyanis nemrégiben szerződést kötött arra vonatkozóan, hogy minden rendelés után szerzői jogdíjat kell felszámítani. A végfelhasználónak szerződést kell aláírnia és a dokumentumszolgáltató rendszerben regisztrálnia kell magát. Folyóiratokból egyedi cikkeket, könyvekből legfeljebb 25 oldalt lehet egyszerre személyes célokra kérni. Külföldre a *DILIA* nem enged elektronikus másolatküldést. A könyvtáraknak a nyomtatott másolatokért is kell szerzői jogdíjat beszédniük és azt az ügynökségnek továbbítaniuk.

A cseh könyvtárak állományait a helyi katalóguson, illetve a közös katalógusokon keresztül lehet kutatni, például az *UIG (Uniform Information Gateway, www.jib.cz)* portálon. A kérések minden lehetséges módon eljuttathatók a könyvtáraknak, de leggyakrabban az e-mailt és az online űrlapokat használják.

Dokumentumszolgáltatás külföldre

A külföldre irányuló dokumentumszolgáltatást hat központ koordinálja: Csehország Nemzeti Könyvtára, *Országos Műszaki Könyvtára, Országos Orvosi Könyvtára, Tudományos Akadémiája*, a morva könyvtár és az olomouci kutatókönyvtár. Mindegyiknek megvan a saját rendszere, árai, határidői, de mindegyik az *IFLA* fizetési rendszerét alkalmazza, bár más fizetési formákat is elfogadnak. A nemzeti könyvtár részt vesz az OCLC IFM rendszerében. A többi cseh könyvtár nem vesz részt közvetlenül a nemzetközi dokumentumszolgáltatásban.

Cseh felhasználók külföldi kérései

Mind a cseh könyvtárak, mind a cseh egyéni felhasználók küldhetik elektronikusan úton kéréseiket külföldi dokumentum könyvtárközi kölcsönzése vagy külföldi cikkmásolatok ügyében a Cseh Nemzeti Könyvtárnak. Lényeges, hogy a megadott metaadatok alapján a dokumentum azonosítható legyen. A teljesítési idő maximum 3 hónapot vehet igénybe, de általában pár nap alatt teljesítik a másolatküldésre vonatkozó kéréseket; a könyvtárközi kölcsönzés eltarthat két hétig. Mivel a Cseh Nemzeti Könyvtár nagyon sok külföldi könyvtárral működik együtt, ezért a kérések több mint 90%-át teljesíteni tudják. Két éve az Alephet használják a kérések kezelésére.

Dokumentumküldés nemzetközi intézményeknek

Minden külföldi könyvtár rendelhet a fentebb felsorolt hat központtól. Akkor is elfogadják a kéréseket, ha azokat a különböző cseh katalógusokban előzőleg nem találták meg. A Cseh Nemzeti Könyvtár akkor is szolgáltat, ha saját gyűjteményeiben nincs meg a dokumentum, vagy megvan, de például állományvédelmi okokból nem adhatja ki; ilyenkor bekéri más könyvtárakból. Ezért gyakran hosszú időt vesz igénybe a kérések teljesítése. Mivel a cseh könyvtárak elektronikus úton nem szolgáltathatnak másolatokat külföldre, ezért a posta, néha a fax a használatos.

OCLC

Az 1990-es évek végétől a Cseh Nemzeti Könyvtár betölti rekordjait az OCLC WorldCat katalógusába. 2000 óta cseh kutató könyvtárakkal együtt konzorciumban használja az OCLC FirstSearch szolgáltatását, ezt követően megvette az ILL modult egyedüli cseh könyvtárként. Azóta a dokumentumszolgáltatási kérések száma megnőtt és a Cseh Nemzeti Könyvtár csatlakozott az OCLC IFM rendszeréhez is, aminek révén az OCLC-n keresztül zajló rendelések költsége csökkent. 2005 óta a Cseh Nemzeti Könyvtár aktív szolgáltató lett és a külföldi könyvtárakból érkező kérések száma majdnem megduplázódott.

Az OCLC-hez való csatlakozás szembetűnően kibővítette és hatékonyabbá tette a cseh dokumentumszolgáltatást. Remélik, hogy más cseh könyvtárak is betölthetik majd rekordjaikat az OCLC katalógusába, részt vehetnek az OCLC szolgáltatásaiban és ezáltal a cseh irodalom egyre több felhasználóhoz eljut majd.

/KAFKOVA, Pavlina – BORNOVA, Hana: Interlending policy and OCLC strategy in the National Library of the Czech Republic. = Interlending & Document Supply, 38. köt. 4. sz. 2010. p. 223–225.

(Burmeister Erzsébet)

Gábor Dénes-díj jelölési felhívás 2011

A NOVOFER Alapítvány Kuratóriuma kéri a gazdasági tevékenységet folytató társaságok, a kutatással, fejlesztéssel, oktatással foglalkozó intézmények, a kamarák, a műszaki és természettudományi egyesületek, a szakmai vagy érdekvédelmi szervezetek illetve szövetségek vezetőit, továbbá a *Gábor Dénes*-díjjal korábban kitüntetett szakembereket, hogy az évente meghirdetett belföldi GÁBOR DÉNES DÍJ-ra jelöljék azokat az általuk szakmailag ismert, kreatív, innovatív, magyar állampolgárság-

gal rendelkező, jelenleg is tevékeny, az innovációt aktívan művelő (kutató, fejlesztő, feltaláló, műszaki-gazdasági vezető) szakembereket, akik valamely gazdasági társaságban vagy oktatási, kutatási intézményben:

- kiemelkedő tudományos, kutatási-fejlesztési tevékenységet folytatnak,
- jelentős, a gyakorlatban az elmúlt 5 évben bevezetett, konkrét tudományos és/vagy műszaki-szellemi alkotást hoztak létre,
- megvalósult tudományos, kutatási-fejlesztési, innovatív tevékenységükkel hozzájárultak a környezeti értékek megőrzéséhez,
- személyes alkotó közreműködésükkel jelentős mértékben járultak hozzá az intézményüket elismerő, sikeres innovációs tevékenységhez.

A díj odaítéléséről a Kuratórium dönt. A kuratórium döntése az adott esztendőre vonatkozóan végleges, az ellen fellebbezésnek helye nincs. A hiányos (adatlapot, indoklást, szakmai életrajzot, vagy ajánló leveleket nem tartalmazó) jelöléseket a Kuratórium formai okból figyelmen kívül hagyja. Nem lehet jelölő vagy ajánló a NOVOFER Alapítvány kuratóriumának vagy ügyelő bizottságának elnöke vagy tagja. A díj személyre szóló, így alkotó közösségek csoportosan nem jelölhetők.

A díj nem egy életpálya elismerését, hanem az elmúlt 5 évben nyújtott, kiemelkedően eredményes, konkrét műszaki alkotó teljesítmény elismerését célozza. A formai szempontból mindenben megfelelő előterjesztések és elismerésre méltó teljesítmények mellett a Kuratórium előnyben részesíti azokat a jelölteket, akik teljesen új tudást hoztak létre, akiknek műszaki-szellemi alkotását a magyar gazdaságban eredményesen hasznosítják, akik ismereteit a gyakorlatban alkalmazzák, kimagasló tudásukat színvonalas oktatói/nevelői tevékenységük során környezetüknek átadják, szakterületükön jelentős társadalmi aktivitást is kifejtene, látóörök messze meghaladja a szűken vett szakterületet. A díj csak egyetlen alkalommal nyerhető el és a Kuratórium nem adományoz posztumusz díjat.

A Kuratórium fenntartja magának a jogot arra, hogy a tárgyévet megelőző 3 év jelöltje számára is adományozzon díjat, amennyiben a jelölt a tárgyévi felhívás minden kritériumának megfelel és a jelölők, valamint az ajánlók a kuratórium ez irányú megkeresése során fenntartják korábbi javaslatukat.

A jelölés (előterjesztés) megkívánt tartalma

I. Kitöltött és aláírt adatlap

A jelölő, a jelölt és az ajánlók adatai és a jelölés rövid indoklása, az előírt formanyomtatványon

II. Jelölés

Legfeljebb 3, A4-es gépelt oldal terjedelemben a jelölés részletes indoklása, a konkrét műszaki-szellemi alkotások megnevezésével és ezek hasznosítási eredményének ismertetésével, a jelölő aláírásával.

III. Mellékletek

1. A jelölt szakmai képzettségének és munkásságának legfeljebb 2 oldal terjedelmű ismertetése
2. Az indoklásban hivatkozott alkotás(ok) ill. szakmai eredmények listája (maximum 3 A4-es oldal)
3. Két, a jelölőtől, ill. a jelölő szervezettől független, szakmailag elismert szakembernek a jelölt kitüntetését támogató ajánló levele.

Az adatlap, a felhívás és a jelöléssel (előterjesztéssel) kapcsolatos részletes tudnivalók a <http://www.novofer.hu/alapitvany/tartalom/menu/64> oldalon található.

A jelölést (előterjesztést) elektronikusan (alapitvany@novofer.hu), és papíralapon (1112 Budapest, Hegyalja út 86.) is be kell nyújtani az alábbi címekre:

**NOVOFER Alapítvány
H-1112 Budapest, Hegyalja út 86.
alapitvany@novofer.hu**

Mind az elektronikus, mind pedig a papíralapú jelölés beküldési/postára adási határideje:

2011. október 10.

Eredményhirdetés és díjátadás: 2011. december 15.

A beérkezett jelölések átvételéről a jelölők, az elbírálás eredményéről a jelölők, a kitüntetés elnyerők esetén a jelölők, az ajánlók és a díjazott jelöltek közvetlen értesítést is kapnak. A díjazottak személyét a díjátadást követően honlapunkon és a szaksajtóban is nyilvánosságra hozzuk.

További felvilágosítás Kosztolányi Tamás titkártól kérhető:

Fax: 319-8916 Tel: 319-5111, 30/4848-004, e-mail: alapitvany@novofer.hu

Budapest, 2011. június 25.

Dr. Gyulai József
a kuratórium elnöke

www.thieme-connect.com

Thieme Clinical Collections

The prime resource for essential clinical E-Books

Thieme Clinical Collections contain an extensive assortment of E-Books carefully selected to provide the students, researchers, and clinicians at your institution with thorough coverage of all major medical fields.

This currently expanding resource consists of 314 titles include titles published during the following years:

Collection 1	2000–2003:	65
Collection 2	2004–2006:	87
Collection 3	2007–2009:	111
Collection 4	2010:	51

Thieme Teaching Assistant

One powerful resource.
Two innovative teaching tools.

The Thieme Teaching Assistant platform is the ultimate web-based presentation tool, featuring powerful functionality to enrich and deepen the classroom experience.

Anatomy
2,000+ full-color illustrations

Physiology
792 stunning color images, charts, and tables

Ideal for:

- Presentations • Course materials
- Class handouts • Review

For more information and a free trial please contact:
Thieme Institutional Sales
E-mail: eproducts@thieme.de • Tel.: +49-711-8931-407

